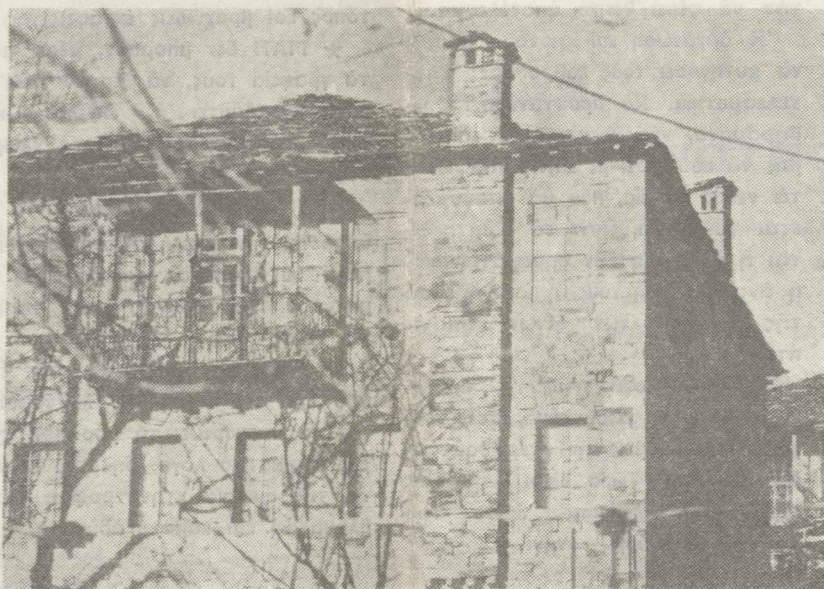

ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ

Η πείρα έχει αποδείξει ότι για να εκτιμηθεί στις σωστές διαστάσεις του ένα μέτρο που εφαρμόζεται, πρέπει να δοκιμαστεί στο χρόνο και να δείξει την άντοχό του. Θεωρητικά μπορεί το μέτρο να αποτελεί την ιδεατή σύνθεση αγαθών προθέσεων, ιστορικών αναγκαιοτήτων και απαιτήσεων αναγκών του παρόντος, παρόλα αυτά όμως χάνει τη σημασία του και το περιεχόμενό του και αποδυναμώνεται στο έπακρο, αν δεν περιέχει τα στοιχεία που θα δημιουργούσαν τις δυνατότητες εφαρμογής του.

Ένα τέτοιο μέτρο, που κατοχυρώθηκε νομοθετικά, είναι το αναφερόμενο στους παραδοσιακούς οικισμούς. Το Ζαγόρι, μια έπαρχία στην οποία, παρά τις καταστροφές που έχει πάθει, τα παραδοσιακά στοιχεία επιβιώνουν έντονα, έτσι που να την κατατάσσουν στην κατηγορία των πιο σπουδαίων παραδοσιακών οικισμών της πατρίδας μας, δέχτηκε και πανηγύρισε, μπορεί να πει κανένας, την υπαγωγή μεγάλου τμήματός του στην κατηγορία των διατηρητέων παραδοσιακών οικισμών. Πολλοί κοινοτάρχες μάλιστα αγωνιούσαν γιατί έμεναν τα χωριά τους έξω από το πρόγραμμα και επίμονα προ-

ΖΑΓΟΡΙΣΙΟ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ

σπαθούσαν να επιτύχουν την ένταξή τους. Από αγαθή προαίρεση κινούνταν οι άνθρωποι. Πίστευαν ότι θα εξασφάλιζαν για τα χωριά τους τις καλλίτερες συνθήκες, που θα επέτρεπαν, με τη διατήρηση του παραδοσιακού χρώματος, την τουριστική και οικονομική τους ανάπτυξη. Πρέπει να ομολογηθεί πως και η έφημερίδα αυτή με ένθουσιασμό δέχτηκε την ένταξη του Ζαγοριού στους παραδοσιακούς οικισμούς και τη χαίρετσε σαν ένα μεγάλο επίτευγμα. Κράτησε όμως τις επιφυλάξεις της για τον τρόπο της εφαρμογής του νόμου. Κι οι επιφυλάξεις της αυτές βγήκαν, δυστυχώς, σωστές.

Πρέπει να τονίσουμε, ότι δεν φταίει ο νόμος για τις δυσχέρειες που παρουσιάστηκαν, αυτές που έκαναν στις περισσότερες περιπτώσεις αδύνατη την εφαρμογή του και που υποχρέωσαν την Πολιτεία, να αναθεωρήσει τη στάση της. Ο νόμος είναι σωστός και μακάρι να ήταν δυνατό να επεκταθεί και σε περισσότερες ακόμα περιοχές της πατρίδας μας. Έκείνα που δεν υπολογίστηκαν σωστά ήταν δυο κυρίως πράγματα: 1) Ότι για ένα πρόγραμμα μεγάλης πνοής, όπως αυτό που αποβλέπει στη διάσωση των παραδοσιακών οικισμών, χρειάζονται οικονομικά μέσα τεράστια και 2) ότι χωρίς απλούστευση των γραφειοκρατικών διαδικασιών, το πρόγραμμα θα συναντούσε την αντίδραση των ενδιαφερομέ-

νων πληθυσμών.

Τι έγινε στην πραγματικότητα; Άρχισε να εφαρμόζεται ο νόμος με τη διάθεση ψυχίων, που δεν ήταν ικανά ούτε ελάχιστες ανάγκες, από τις τεράστιες που υπάρχουν, να καλύψουν. Κι' ενώ οι ανάγκες παρέμειναν κραυγαλέες, οι υποχρεώσεις που περιέχει ο νόμος για τους κατοίκους που μένουν στους υπό διάσωση οικισμούς, έγιναν δυσβάστακτες. Πολλαπλασιασμός της γραφειοκρατίας για την εκτέλεση οποιασδήποτε εργασίας, ιδιωτικής ή κοινοτικής, ταλαιπωρία των ενδιαφερομένων και πρό παντός μεγάλες οικονο-

μικές επιβαρύνσεις, που οδηγούν σε αποτελέσματα αντίθετα από τα επιδιωκόμενα. Στη φθορά δηλαδή και την κατάρρευση των παραδοσιακών στοιχείων, μια που χωρίς επιδοτήσεις και ενισχύσεις, αδυνατούν οι κάτοικοι να υποβληθούν σε τεράστιες δαπάνες, για να συμμορφωθούν με τις διατάξεις του νόμου, που προσδιόριζαν το είδος της συντηρήσεως.

Τα σφάλματα έγιναν κατανοητά και από τις δυο πλευρές: Από την Πολιτεία και από τους ενδιαφερόμενους. Η πρώτη συνειδητοποίησε το γεγονός ότι δεν ήταν σε θέση να καλύψει ό-

λες τις οικονομικές απαιτήσεις, που δημιουργούσε η εφαρμογή του νόμου σ' ένα μεγάλο αριθμό περιοχών. Οι ενδιαφερόμενοι, οι κάτοικοι δηλαδή των περιοχών που ανακηρύσσονταν διατηρητέες, αφού κόπασαν οι πρώτοι ένθουσιασμοί, κατάλαβαν ότι το να κατοικείς σ' ένα παραδοσιακό οικισμό, μπορεί να σου παρέχει δοσμένα ευεργετήματα, άλλο τόσο όμως σου δημιουργεί και βαρείες υποχρεώσεις. Και καθώς τα ευεργετήματα, εξ αιτίας της πενιχρότητας των μέσων, δεν ήταν και τόσο άπιαστα — κάποτε και καθόλου έλκυστικά, όταν περιορίζονταν στη διακήρυξη μόνο θεωρητικών αρχών, γύρω από τη σκοπιμότητα της διατήρησης των παραδοσιακών οικισμών —, έμεναν μόνο οι δυσβάστακτες υποχρεώσεις. Έτσι εξηγούνται και τα τόσα παράπονα εκ μέρους των κατοίκων, τόσο του Ζαγοριού, όσο και άλλων περιοχών, που αποδέκτης τους έγινε η έφημερίδα μας τον τελευταίο χρόνο.

Τι πρέπει να γίνει λοιπόν; Να καταργηθεί ο νόμος και να ξαναγυρίσουμε στα παλιά; Όχι βέβαια. Κάτι τέτοιο θα ήταν αδικαιολόγητη οπισθοδρόμηση. Η λύση βρίσκεται, στη ρεαλιστική αντιμετώπιση της κατάστασης. Η Πολιτεία, κατανοώντας ότι είναι αδύνατο να ανταποκριθεί στις ανάγκες

• ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ 14η ΣΕΛ.

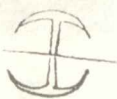
ΛΑΘΡΟΘΗΡΙΑ

ΓΙΑ ΤΑ ΓΕΦΥΡΙΑ ΜΑΣ

πισκευαστεί με άλλη δαπάνη. Εάν η πληροφόρηση είναι σωστή πρέπει τα χρήματα αυτά να διατεθούν για την επισκευή των γεφυριών, που έχουν τη μεγαλύτερες ζημιές. Θα είναι σοβαρή απώλεια για το Ζαγόρι εάν το ποσό αυτό διατεθεί για άλλους σκοπούς του Υπουργείου Πολιτισμού.

Τά κτηνοτροφικά προϊόντα ακριβαίνουν γιατί η σταυλισμένη κτηνοτροφία έχει υψηλό κόστος και η αγελαία δεν είναι δυνατόν να αποδώσει καλό μεροκάματο στο βοσκό πα-

★ ΓΙΑΤΙ επιτρέπουν σε κάθε ένα που έχει ένα κομμάτι λογομένης, γής να απαγορεύει τη βόσκηση χωρίς ουσιαστικό λόγο, δηλαδή να κάνει την άγελαία κτηνοτροφία προβληματική και κάποτε αδύνατη.

ΒΡΑΒΕΙΟ
ΣΕ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟ
ΣΥΝΤΑΚΤΗ
ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ
«ΤΑ ΝΕΑ»

Ὁ Σύλλογος τῶν Ἐπάνω—Σου-
δενιωτῶν

...εται περιγραφή δίκης με τόσο προ-
...τοτυπία και τόσα, νορμικό ένδοξο
...οντος, στοιχεία. Με τη δική του
...δοκιμάστηκε, σ' μακρινή από τό κι
...τρο έπαρξια, τό «χάτι-χουμαγιού»
...ηλ. οι 'Οθωμανικές μεταρρυθμίσεις
...εί έπαγγελίες του Σουλτάνου γι
...σότητα μεταξύ «πιστών» και «α-
...των».

Το «Χρονικό» της Δοβράς σπάνια μορφή να γίνει και μεγάλη αναφορά στην ιστορία του χωριού. Πολλοί θέτουμε μερικούς τίτλους από τις διατεταμένες σημειώσεις του: Το «Χρονικό» και ο Ι. Α. Μπλάτσου. Η Δοβρά. Η Μονή Άσπραγγέλων. Σοφιστικό φερμάνι του 1780 που αναφέρεται σέ διένεξη Δοβράς και Μπουλάτσης. Πλήρης καταλόγος των υπεργενών της Δοβράς μέχρι το 1913. Δεινοπαθήματα του χωριού. Η άναφορά των Δοβριαντών «φωληχάνων» που έμεναν στην «Αθήνα» προς την Ύψηλη Πύλη. Αποδείξεις ληστείες. Πατριарική απόδειξη (έγγραφο που υπέγραψαν δεκατέσσερις όμορες κοινότητες για το δικαίωμα της Δοβράς). Η εβρύση του Ποταμού. Γυναίκες, η Έκπαίδευση, η Άδελφότητα, ο Πληθυσμός του χωριού κ.α. αναφέρεται άλλα.

Τὴν ἐκδοσὴ χρηματοδότησε
Δοβριανίτης κ. Κώστας Γκωλιόπουλος

Ἑαρινό

Φρίξου Τζιόβα

Ἄχ! ποτὲ δὲν εἶχα νοιώσει
δόξα τόση μιᾷς θραυδῆς.
Τὸ μαράζι τῆς καρδιᾶς
τέτιαν ἐποχὴ θὰ λειώσει.

Ἀπὸ τῆ συλλογῆ «Ἐν γελβαίς»

Στὴ μάνα

ΤΑΚΗΣ ΚΑΛΩΤΙΑΝΟΣ

ΛΕΩΝ. ΤΣΑΟΥΣΗΣ

ΜΠΑΛΑΝΤΑ

Ὁ θάνατος τῆς κόρης

Ἄλλι στή νιά, πού κείτεται στή γῆ παραχωμένη,
οἱ ζωντανεὶ τοῦ ἀσπόμενου, ὁ Γιάννης τὴν ἀρνίεται,
τὰ παλικιρία καὶ οἱ νιῆς πάλι ξαναγαπιόυνται,
μονάχα γὼ μοιρολόγῶ τὸ θάνατο τῆς κόρης.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ Σ. ΚΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
(Ποιητική συλλογή ΝΟΣΤΟΣ)

ΤΑ ΚΟΥΚΑΛΟΓΑ

λογα. Ένα μοναδικό ζευγάρι, χόρνια τώρα έχει στήσει τὴ φωλιά του στους βράχους τοῦ μεγαλύτερου χωριού, τῆς Ἀρίστης, πού λέγονται «Μπάσσα».

Κι εἶναι μιὰ χαρὰ νὰ τὰ κοιτᾷς τοῦτα τὰ πουλιά καὶ μιὰ γιορτὴ ὁ ἀνοιξιάτικος ἐρχομὸς τους. Τὸ χωριὸ τὰ καρτερεῖ καὶ πιὸ πολὺ τὰ παδιά, τὰ δέχονται μ' ἀλλαγή καὶ κάποιο προῖν, πού θὰ τ' ἀνταρτίσουν νὰ φέρουν ἀτέλειωτους γύρους πάνω ἀπ' τὸ χωριό. Εἶναι μιὰ προσδοκία καὶ ἐλπίδα, πού τὴ φέρουν στὰ μεγάλα τους φτερά καὶ τὴν ἀπιδύουν σ' ὅσους καρτεροῦν κάποιον ἐρχομὸ μαζί με τὴν ἀνοιξὴ καὶ τὸ καλοκαίρι.

Οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀσφάλτου δὲ μποροῦν νὰ τὰ νοιώσουν αὐτὰ. Ἀνάφρετες θὰ θεωροῦνται τὶς ἀτέλειωτες βόλτες πού κάνουν ζευγαρωτὰ στὴν ἀρχὴ καὶ μοναχὰ κατόπι, ἀρχίζοντας τοὺς ἀσπαστικούς κύκλους.

Τοῦ κ. ΓΙΑΝΝΗ ΣΑΡΑΛΗ

μεγάλους πρώτα καὶ ἀπὸ πολὺ ψηλά, πὺ χαμηλοὺς ὑστερα καὶ νὰ στενεύουν κατόπι, ὥσπου κουρασμένα κáνουνται στὸ βράχο τους μακριὰ τὸ ἕνα ἀπὸ τ' ἄλλο, ἀνοιγοκλείνοντας γιὰ λίγο τὶς φτεροὺς τους γιὰ νὰ τὶς ξεκουράσουν. Ἀπὸ κεῖ πάνω ἀπὸ τὸ βράχο ἀγναντεύουν τὸ ἐξαίσιό θέαμα πὺ ἀπλώνεται κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τους, βοῦβὰ καὶ ἀκίνητα ὠρες ὀλόκληρες σάν πετρωμένα! Σὲ λίγο, ἐδὼ πάνω στὸ βράχο, σάν ξεκουραστοῦν θὰ ζευγαρωθοῦν τὰ πουλιά. Ὑστερα ἀπὸ ἀρκετὲς μέρες θ' ἀκουστεῖ στὴ κόχη τοῦ βράχου, πού βρίσκεται ἡ φωλιά τῶν πουλιῶν ἡ φωνὴ τοῦ μικροῦ κουκάλου, σάν ἀγροικὰ τὸν ἐρχομὸ τῶν γονιῶν του, ἀνοιγοκλείνοντας κάθε τόσο τὰ μικρὰ μαῦρα φτερά του, τσιρίζοντας ὅλο ἀνυπομονησία, ὥσπου ν' ἀρχίσει τὸ τάισμα.

Τὸ μικρὸ αὐτὸ πουλὶ διαφέρει τόσο πολὺ στὸ χροῖμα ἀπ' τοὺς μεγάλους γονιούς του. Εἶναι σχεδὸν ὀλόμαυρο. Θὰ περάσει πολλὸς χρόνος γιὰ νὰ πάρουν τὰ φτερά του τοὺς χρωματισμούς τῶν μεγάλων πουλιῶν. Μὲ τὴν πάροδο τοῦ καιροῦ, τὸ μαῦρο αὐτὸ φτέρωμα θ' ἀρχίσει νὰ γίνεται λευκὸ σὲ μερικά σημεῖα καὶ καφεκόκκινο καὶ οἱ φτεροὺς μαυροάσπρες.

Ποτὲ ἄλλοτε ἐκτὸς ἀπ' τὴν ἐποχὴ αὐτῆς νηπιακῆς τους ἡλικίας δὲ θ' ἀκουστοῦν νὰ βγάλουν κάποια φωνὴ τὰ κουκάλογα. Κι ὅταν ἀκόμη τύχει νὰ χτυπιῖνται μὲ ἄλλα, ὁ ἀγῶνας αὐτὸς γίνεται βουβὸς σάν καὶ τῶν αἰσθάνων.

Πότε τρέφονται αὐτὰ τὰ πουλιά κανεῖς δὲν τὰ βλέπει. Ὅλη ἡ ζωὴ τους εἶναι ἕνα πέταγμα, λὲς καὶ ζοῦν γιὰ νὰ πετοῦν καὶ νὰ χαίρουνται ἀπὸ κεῖ ψηλὰ τὴν ὁμορφιὰ πού

ξαπλώνεται κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τους. Σπάνια θὰ τὰ δεῖτε νὰ καθήσουν στὴ γῆ καὶ ποτὲ σὲ δέντρο ἂν δὲν εἶναι ψηλὸ καὶ πάντα σὲ ξερὸ κλωνάρι τοῦ ἑκεί πού θὰ καθήσουν πρέπει νὰ εἶναι ξάγνακτὸ γιὰ νὰ ἐπιτεῖνουν τὰ γύρω. Αὐτὸ ὅμως εἶναι σπάνιο καὶ γίνεται ἀπὸ περαστικά κουκάλογα καὶ ὅταν ἡ ἀνάγκη τοῦ ταξιδιοῦ καὶ τ' ἀσπαστρικὰ καθήκοντα τὸ ἐπιβάλλουν.

Καὶ εἶναι ἀλήθεια θαυμαστὴ ἡ σβεττάδα πού καθαρίζουν τὴν βιολογία ἀπὸ κάθε θνησιμαῖο καὶ στὸ ἔργο τους αὐτὸ βοηθοῦν πού ἐρχονται ἀπὸ πολὺ μακριὰ ἕνα μεγάλο πλῆθος γυμναστών. Μὰ ὅλα αὐτὰ γίνονται ἔτσι πού δὲν προφταίνεις νὰ τὰ δεῖς παρὰ μονάχα τὸ παντοεινὸ τους πέταγμα πού διαρκῶς περιτολεῖ ἀπὸ τὰ ψηλὰ τῶν αἰθέρων. Αὐτὴ εἶναι ἡ ζωὴ τους, ἀδόρυχη καὶ αὐστηρὴ, πού κυβερνιέται ἀπὸ κάποιους σκληροὺς νόμους.

Σάν ἔρθει ἡ ὥρα νὰ πετάξει τὸ μικρὸ κουκάλογα, μ' ἕνα δὺ φτερουγίσματα τὸ ξεσηκώνουν οἱ γονεῖς του ἀπ' τὴ φωλιά καὶ τὸ πετοῦν κάτω ἀπὸ τὸ βράχο στὸ δάραδρο, πού χάσκει, ἐνῶ ἐκεῖνο, τσιρίζοντας ἀνοιγοκλείνει σαστισμένον τὶς ἀδύναμες φτεροὺς του καὶ πέφτει βαρὺ κάτω στὸ χάος. Δὲ προφταίνει ὅμως νὰ πᾶσει, τὰ μεγάλα πουλιὰ τὸ προλαβαίνουν με γρήγορες σατιπὲς καὶ τὸ σηκώνουν ξανά γιὰ νὰ τὸ ἀρήσουν καὶ πάλι. Θαῖμα τὸ μάθημα αὐτὸ γεμᾷ τὸ μεγαλοπρέπεια, χωρὶς οἶκτο πού τὸ ἐπιβάλλει ἡ ἀνάγκη. Σὲ λίγες μέρες τὸ κουκάλογα θ' ἀποδημήσουν καὶ τὸ μικρὸ πουλὶ πρέπει νὰ εἶναι ἔτοιμο γιὰ νὰ μπορέσει ν' ἀκολουθήσει στὸ μακρινὸ ταξίδι τοῦ γονιῶν του. Τέτοια ἀνθρώπινη διδασκαλία θὰ μποροῦσε νὰ συγκριθεῖ με τούτῃ τὴ σοφὴ διδασχὴ, ἀπλὴ στὸ εἶδος τῆς καὶ ὑπεροχὴ σάν ὅλες ἐκεῖνες πού πηγάζουν ἀπὸ τὸ θαυματουργὸ ἔνστικτο! Τὶ ἐξαίσιό τὸ θέαμα αὐτό.

Στὸ πρῶτο μάθημα πού κρατᾷ δὺο τρεῖς μέρες, οἱ γονεῖς πασχίζουν ἐπίμονα ν' ἀναγκάσουν τὸ μικρὸ νὰ μάθει νὰ πετάει, ὥσπου συνιθίζει πιά καὶ ἀρχίζει τὶς πρώτες ἀναγνωριστικὲς πτήσεις του ἕνα γύρω, καὶ ὑστερα θὰ χαθεῖ. Κανεῖς δὲ θὰ τὸ ξαναδεῖ. Πού θὰ πᾶει; Κάπου μακριὰ γιὰ νὰ βρεῖ τὸ ταῖρι του, σάν ἔρθει ἡ ὥρα νὰ ζευγαρωθεῖ καὶ θὰ διαλέξει τὴν φωλιά του καὶ κεῖ θὰ ζήσει ὅπως καὶ οἱ γονεῖς του. Γιατὶ πραγματικὰ αἰώνια εἶναι ἡ ζωὴ τῶν κουκάλων. Οἱ πιὸ γέροι, δὺο τὰ θυμολοῦν καὶ τὰ κουκάλογα στὴ Μπάσσα, δὲν καὶ οἱ παπποῦδες τους. Ποτὲ δὲν ἔλειψαν ἀπ' τὸν περήφανο βράχο. Τὸ ἴδιο αἰωνόβιο ζευγάρι φέρνει τὴν ἀνοιξὴ στὴν Ἀρίστη καὶ

φωλιάζει τὴ φωλιά του στὸ δάραδρο πάντα μέρος τοῦ βράχου.

Ἐδὼ θὰ μεγαλώσει τὸ μοναδικὸ πουλὶ γιὰ τὰ κουκάλογα γεννιὰ μονάχα ἕνα αὐγὸ. Τὴν ἀνοιξὴ πού γυρίζουν ἀπὸ τὸ ξεχειμαδιὸ ὑστερα ἀπὸ λίγες μέρες θ' ἀκούστε τὸ λάλημα τοῦ κοῦκου. Τὸ κουκάλογα πιστεύουν πὺς εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ. Ὁ σοφὸς λαὸς μας τοῦ δώσε τὸ πιὸ κατάλληλο ὄνομα. Πιὸ χατλὴς καθὼς εἶναι ὁ κοῦκος, τοῦ χρειάζεσταν ἕνα μεταφορικὸ ὄνομα. Κάθε ἄλλο θὰ ἦταν παραπλανητικὸ γιὰ τὴν ἀνατολίτικη μακαρίτισσα τοῦ κοῦκου. Τὸ πέταγμα τῶν κουκάλων εἶναι τόσο ταίριαστὸ, ὡς γὰρ καὶ μετὰ τὸν αἰσθητικὸν τὸν λόγον. Πῶς διαφορὰ ὅμως ἀνάμεσά τους! Φανακλὰς, κατεργάρις ὁ κοῦκος καὶ μὲ τὴν ἀσημαντὴ φωνὴν του γεμᾷ τοὺς λόγγους καὶ τὶς ρεματίες καὶ ἀνοιξιάτικους ἀντίλαλους. Τὶς γίνονται ἡ ἀνοιξὴ χωρὶς τὸ ἔνστικτο σάλπισμα τοῦ κοῦκου; Βεβαίως διαλαλητὴς ὁ ἐρχομὸς τοῦ κουκάλου. Μεγάλωσεν ἡ ἐμπειρία σὴν του, θρίαμβος ἐπιβλητικότητος ἡ ἐνέργειά του, θαῖμα σὴν του, ριὰς καὶ ἀκριβεία ἡ προσέγγισή του! Χαρὰ καὶ μηνύματα μυστικὰ στὶς αὐλόπορες τῶν σπιτιῶν καὶ ξενοτεμενίων χαρετισμὸς στὰ ἔρμα καὶ χωριὰ πού βουδὰ παραστῇ καὶ ἄρωνα στὸ καλὸ πού παρᾷ καὶ ἐδίωξε τὴ ζωὴ καὶ τὴν γῆ.

Ἔτσι σάν ἀράξουν καὶ φέρονται ἐκεῖ ψηλὰ στὸ βράχο θ' ἀγναντεύουν τὶς πολύβουες πολιτείες σάν καρτεροῦν τὸ γυρισμὸ τῶν ξενοτεμενίων στὰ ρημαγμένα χωριὰ καὶ ὅλο τὸ καλοκαίρι, ὥσπου ἕνα γύρω ὀφθινόπωρο, θ' ἀρήσουν τὰ Μπάσσα, γιὰ νὰ ξεχειμαδίσουν ἄλλοι, μακριὰ, καρτερώντας καὶ πάλι τὴν ἀνοιξὴ.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΒΑΡΣΩΚΑΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΥΠΙΔΗΣ
ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΞΟΣ
ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΑΘ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ
Ἰωάννινα: Λόρδου Βύρωνος 21
Τηλ. (0651) 26.266 καὶ 28.088

Ὑπεύθυνη Διεκπαιρίσεως
ΤΟΥΛΑ ΠΟΛΛΑ

Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΔΟΥΒΑΛΗΣ
Τυπογραφείο: Γ. Δούβαλη
Ε. Ἀποστόλου - Κ. Πασχάλη
28 Ὀκτωβρίου 41 - τηλ. 20.544

Τὸ ποσὸν τῆς ἐτήσιας
συνδρομῆς προαιρετικὸν

ΑΝΘΟΛΟΓΗΣΗ ΗΡΑΚΛΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ (1893 - 1971)

Συνεχίζοντας τὴν ἀνθολόγησιν τῶν Ζαγορίσιων συγγραφέων ὅπως τοὺς παρουσίασε ἡ ἔκθεσις τῶν βιβλίων τους πού ἔγινε στοὺς Ἀσπραγγέλους τὸν Αὐγουστο τοῦ '80, δίνουμε στοὺς ἀναγνώστες μας μικρὴ γεύσι ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Ἡρακλῆ Ἀποστολίδου.

Ὁ πατέρας τοῦ Ἡρακλῆ, ὁ Νίκος Ἀποστόλης ἀπὸ τὸ Ἡλιοχώρι (Ντομπρίνοβο) πού ὑπῆρξε ἔμπορος σιταριῶν καὶ μεγαλοκτηματίας στὸν Πύργο τῆς Βουλγαρίας, ἔδωσε στο παιδί του ἐπιμελημένη παιδεία. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ γαλλικὴ γλῶσσα, διδάχθηκε ὁ Ἡρακλῆς τὰ παλαιοσλαβικά καὶ τὰ βουλγάρικά ἀπ' ὅπου μετάφρασε ἀρκετὰ κείμενα.

Ἐγινε δημοσιογράφος καὶ ἐργάστηκε ἀπὸ τὸ 1911 μέχρι τὸ 1947 στὶς πιὸ γνωστὲς καὶ ἔγκυρες ἐφημερίδες τῶν Ἀθηνῶν καὶ σὲ πλῆθος περιοδικὰ. Ἰδιαίτερα πρέπει νὰ ἐξαρθεῖ τοὺς λόγγους καὶ τὶς ρεματίες καὶ ἀνοιξιάτικους ἀντίλαλους. Τὶς γίνονται ἡ ἀνοιξὴ χωρὶς τὸ ἔνστικτο σάλπισμα τοῦ κοῦκου; Βεβαίως διαλαλητὴς ὁ ἐρχομὸς τοῦ κουκάλου. Μεγάλωσεν ἡ ἐμπειρία σὴν του, θρίαμβος ἐπιβλητικότητος ἡ ἐνέργειά του, ριὰς καὶ ἀκριβεία ἡ προσέγγισή του! Χαρὰ καὶ μηνύματα μυστικὰ στὶς αὐλόπορες τῶν σπιτιῶν καὶ ξενοτεμενίων χαρετισμὸς στὰ ἔρμα καὶ χωριὰ πού βουδὰ παραστῇ καὶ ἄρωνα στὸ καλὸ πού παρᾷ καὶ ἐδίωξε τὴ ζωὴ καὶ τὴν γῆ.

Ἔτσι σάν ἀράξουν καὶ φέρονται ἐκεῖ ψηλὰ στὸ βράχο θ' ἀγναντεύουν τὶς πολύβουες πολιτείες σάν καρτεροῦν τὸ γυρισμὸ τῶν ξενοτεμενίων στὰ ρημαγμένα χωριὰ καὶ ὅλο τὸ καλοκαίρι, ὥσπου ἕνα γύρω ὀφθινόπωρο, θ' ἀρήσουν τὰ Μπάσσα, γιὰ νὰ ξεχειμαδίσουν ἄλλοι, μακριὰ, καρτερώντας καὶ πάλι τὴν ἀνοιξὴ.

Ἄργότερα, τὸ 1953 καὶ μετὰ, παρουσίασε ἀνθολογημένον καὶ τὸ ἑλληνικὸ διήγημα.

Ἐγγραψε ἀρκετὰ δοκίμια καὶ ἄρθρα. Τὰ «Ἐνάρθια» (1967), τὸ «Υστερόγραφο» (1968) καὶ τὰ «Τελευταῖα» (1968) πού κυκλοφόρησαν καὶ τὰ τρία μαζί σ' ἕναν τόμο με τὸν τίτλο τοῦ πρῶτου, ἀποτελοῦν τὸ ἀπόσταγμα τῆς σκέψης τοῦ Ἀποστολίδου πνευματώδη καὶ σκληρὰ σάν τὸ διαμάντι, συμπτυκνόμενες ἀπόψεις ζωῆς συχνὰ ἀνελέητες, πού οδηγοῦν πρὸς τὸ ἀπρόσιτο καταφύγιον τῶν αἰσθάνων τοῦ πνεύματος.

Ἀνθολογήσαμε, λοιπόν, τοῦ «ἀνθολόγου» Ἡρακλῆ Ἀποστολίδου μερικά, τὰ παρακάτω, ἀπὸ τὰ «Ἐνάρθια» του.

— Μὴ μοῦ θρασεύεις, ντενεκεδόσομπα! Εἶσαι σὺ γιὰ ὅλες τὶς καύσεις;

— Τώρα;... Πρὸ πολλοῦ ξενοδοχοῦμαστε στὰ πατρογονικά μας!

— Ἀν εἶσαι ποταμός, σὲ ρουφᾷ ἡ θάλασσα — ἂν ρυάκι ἡ γῆ. Πᾶν τοῦτο ἢ τὸ ἄλλο;

— Ζεῦγουν μόνοι στὴ δουλειά, νὰ μὴ θέλεις ζευγολάτῃ!

— Πληθύναν οἱ ἄντρες πού, ὅτι ἄλλο, μὰ σοβαρὰ πρόσωπα ἀπὸ τὶς γυναῖκες τους δὲ θεωροῦνται.

— Σβήνεις τὴν ὑποχρέωση ὅταν τὴν παρατονίζεις, τὴν εὐγνωμοσύνη ὅταν τὴν ἀπαιτεῖς.

— Ἀν δὲν ἀγάπησες, δὲν πόνεσες ἂν δὲν πόνεσες δὲν ἔγινες!

— Σὰ δεῖς, περ' ἀπ' τὰ φαινόμενα, πόσο ἀδύναμο καὶ κατατρομαγμένο ζωάκι εἶν' ὁ ἄνθρωπος, δὲ γίνεται νὰ μὴν τοῦ εἶσαι ὄλο σπλάχνος!

— Δὼ καὶ πενήντα χρόνια, ὁ ἑλληνας μου ἦταν φιλερ-

γος, λιτοδίαιτος, φιλότιμος καὶ μὲ γούστο. Εἶν' ἀκόμα;

— Σὰ λογιάζεις τὴ μωροσυνέπεια, στὸ χέρι σ' ἔχουν οἱ μωροέξυπνοι!

— Ὅποτε λείψαν κάπως οἱ δουλευτὲς ψυχῶν, δυσκολεύτηκαν οἱ δουλωτὲς σωμάτων.

— Ὅταν δὲ φοβάσαι τὸ θάνατο, ὡς κι αὐτὸς σὲ φοβάται!

— Οἱ μεγάλοι ἡττημένοι τῆς ζωῆς στάθηκαν τὸ ἄλλας τῆς!

— Πολλοὶ δὲ μπαίνουν πουθενά' τρυπώνουν! Δὲ θγαίνουν ἀπὸ πουθενά' λακκίζουν!

— Ἀντὶ τόσο τρέμεις μὴν κάποτε τραυματιστεῖς, δὲ φροντίζεις νὰ γίνεσαι ὄλο καὶ πιὸ ἄτρωτος;

— Μὴν κλαψουρίζεις, μὴν κλαψουρίζεις! Καὶ τὸ μωρὸ ὅταν κλαψουρίζει τὸ θαρῖνεται!

— Ν' ἀντιγινώσκεις με τὸν πατέρα ἢ τὸν ἀδερφόσου σπῆτι, μὰ νὰ μένει μεταξὺ σας ν' ἀντιγινώσκεις με τὸ δάσκαλό σου κατ' ἰδίαν, ἢ, ἔστω, στὴν παράδοσι, μὰ λέξη στὸν μπαμπάκα, τὸν διευθυντή, τὸν ἐπιθεωρητή, τὸν καφενέ, τὴν ἐφημερίδα, τὴ Νεολαία, τὴν Ἀσφάλεια, τὸ Δικαστήριό! Ἀλλῶς εἶσαι κάθαρμα!... Τίποτε τὸ λιγώτερο: Κάθαρμα! Καί, νὰ μὲ θυμηθεῖς: Θὰ τὸ πληρώσεις! Θὰ τὸ πληρώσεις πολὺ ἀκριβά, κάθαρμα!

— Οἱ περισσότεροι κοιμούνται ὀρθοί, οἱ λιγώτεροι ξαπλωμένοι!

— Παῦδι ἔσπαζες καὶ χαϊρόσουν' μεγάλος, κολλᾷς σπασμένα καὶ καταθλίβεσαι!

— Πρῶτα κλείσε τὸ Διάολο στὸ κατώ, κ' ὕστερα ψάχνεις, ἂν θές, γιὰ Ἀγγελο στὸ ἀνωί!

— Παρὰ ἀνεμοδούρας, κάλλιο μούλαρος!

— Στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων θέσι γι' ἁγίους δὲν ὑπάρχει!

— Ὅσο θεβαιότερος γιὰ τὸ θάνατο, τόσο πιὸ ἀδιάφορος γιὰ τὴν τραμπάλα τῆς ζωῆς!

— Λέγε καποτε: «—Ὁ, τι κι ἂν πλερώνεις, σένα ἐγὼ δὲ σὲ δουλεύω!... Γιατὶ σὺ παραείσαι, κι ἐγὼ δὲν κατάντησ' ἀκόμα ὡς ἐκεῖ!...».

— Οἱ πολλοὶ σ' ὅλη τους τὴ ζωὴ πορεύτηκαν με μᾶσκα: τὴ μᾶσκα τῆς «βουλῆς» τῶν κι ὅπως οὖν τῆς ἀρεσκείας τῶν!

— Ἄλλο νὰ θγάξεις πρῶτο πράμα ἀπὸ τὴν ἔσχατη λεπτομέρεια κι ἄλλο νὰ γαντζώνεσ' ἀπ' αὐτὴ γιὰ νὰ μὴ σὲ ρουφήξει ὁ ρούφουλας τῆς ὀλομέρειας!

— Ἀφ' ὅτου συνέζησαν με τὸν ἄνθρωπο, ὁ σκύλος ἔγινε κολάκας, ἡ γάτα ψωροπερήφανη, ὁ γαϊδαρὸς γινωστής, δουλικὸ τὸ ἄλογον...

— Μόν' ὅποιος σιωπᾷ πολλὰς ὥρες συγχωρεῖται καὶ νὰ φλυαρεῖ πού καὶ πού! Μὰ οὐτ' αὐτὸς, οὔτε κανεῖς, ὅταν γράφει!

— Καί, τοῦ ἔρμου τοῦ γείτονα, ὅχι μόνο τῆς δικῆς σου θύρας, ἀκοῦς τὸ χτύπο!

— Δὲ θέλει ρῶτημα πὺς δὲν ἦταν ἐκεῖνος γιὰ δάσκαλος μαῖον ἐσύ γιὰ μαθητὴς;

— Ἡ Κολληγία κυρίως, κι ὅχι ἡ τουρκικὴ κατὰκτησι καὶ δεσποτία, δούλωσε τὸ φωμῖο!

— Ἰδίως ὅταν κανέναν πιά δὲν καρτερεῖς, ἔχε τὸ γού σου στὴν πόρτα, κι ἀνοίγῃς τὴν μόλις ἀκοῦς καὶ τὸν ἐλαφρότερο χτύπο! Μπορεῖ νὰν' ὁ Ἀκατάδεχτος, πού θὰ σ' ἔχει, ἐπιτέλους, καταδεχτεῖ!

— Οἱ πολιτικοὶ κάθε Σχολῆς, Ἐποχῆς καὶ Τόπου εἶναι κρυπτοάθετοι κι ἄς κυνηγοῦν ἀγρίως τοὺς ἀθέους!

— Ἡ πίκρα πού σὲ πότισα φωτιά πού νὰ μὲ καίει!

— Ἐσύ σὲ αἰδοῦ; Μόνον σάν ἱερόσυλος!

— Ἀκοῖ πού δὲν ἀποκρίνονται, πού κάνουν δὺο καὶ τρεῖς φορές τὰ ἴδια λάθη, πού κερδίζουν τοὺς πολέμους καὶ χάνουν τὶς εἰρήνες, εἶναι ἡ γίναναι λειψοί!

— Μ' ὄλο πού ἡ ἀγάπη μαλακώνει, ἐνῶ ἡ ζωὴ μᾶς θέλει σκληροῦς, ἀγάπα σὺ!...

— Ἡ βέλια ζωὴ ξέρει πὺς μόνο ὅσοι ἀγαποῦν τὴν τιμὸν!

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ 15ῃ ΣΕΛ.

Τὸ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ

Ἡ σημερινή κατάσταση τοῦ Ζαγορίου

ΣΤΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟ
ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟἸδρυση τῆς Ζαγορισιακῆς
πολιτείαςΜόνος τρέπος διάσωσης τοῦ Ζαγορίου εἶναι νὰ γίνει ἡ Ζαγορισία
πολιτεία.

Ὁργάνωση λειτουργία

Μπροστά σ' αὐτή τὴν κατάσταση οἱ μας πρέπει νὰ ἀναλάβουμε τὴν εὐθύνη μας, νὰ ἀλλάξουμε νοοτροπία καὶ νὰ παρουμε τὰ κατάλληλα μέτρα γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ Ζαγορίου, κ' ὅταν γίνουν αὐτὰ που πρέπει νὰ γίνουν, τότε καὶ ἡ πολιτεία θὰ ἀναγκαστεῖ νὰ ἐνδιαφεθεῖ καὶ νὰ συμβάλει στὴν ἀνάπτυξή.

Πρῶτα πρέπει νὰ καταλάβουν οἱ Ζαγοριῖοι ὅτι μόνοι τους πρέπει νὰ φροντίζουν γιὰ τὴν ἀνορθώση τοῦ τόπου τους, χωρὶς νὰ περιμένουν βοήθεια ἀπὸ πούθεν νὰ, γιὰ νὰ πετύχει ὅμως ὁ σκοπὸς χρειάζεται σωστή ὁργάνωση.

Καὶ πρῶτα πρέπει νὰ διαλυθοῦν οἱ σύλλογοι ποὺ λειτουργοῦν σὲ διάφορες πόλεις καὶ νὰ ἀποτελέσουν παραρτήματα ἐνὸς κεντρικοῦ ὁργάνου, ποὺ θὰ ἀποτελέσει καὶ τὸ βασικὸ διοικητικὸ ὄργανο ὁλόκληρου τοῦ Ζαγορίου.

Τὸ κεντρικὸ αὐτὸ διοικητικὸ ὄργανο θὰ τὸ ἀποτελοῦν ἀντιπρόσωποι ὁλων τῶν χωριῶν, ἕνας ἀντιπρόσωπος ἀπὸ κάθε χωριὸ, καὶ οἱ ὅποιοι με ψηφοφορία θὰ διαλέγουν τὸν πρόεδρο.

Παράλληλα νὰ δημιουργηθοῦν ἐπιτροπὲς οἱ ὁποῖες ἀφοῦ θὰ μελετοῦν τὰ διάφορα προβλήματα θὰ τὰ ἐκθέτουν στὴν κεντρικὴ διοίκηση, ἡ ὁποία θὰ τὰ τοποθετεῖ ἀνάλογα με τὴν σημασία καὶ τὴν προτεραιότητα ποὺ ἔχει τὸ καθένα.

Ἔτσι θὰ συγκροτηθεῖ ἐπιτροπὴ ἀπὸ ὁμάδα μηχανικῶν ποὺ θὰ μελετᾷ τὰ προβλήματα οἰκισμοῦ, ὁδοποιίας, θὰ ἐξετάζει τὰ παραδοσιακά οἰκήματα ποὺ θὰ ἔχουν ἀνάγκη ἐπισκευῆς καὶ θὰ δίνει τὰ σχέδια σὲ κείνους ποὺ θέλουν νὰ χτίσουν νέα σπιτία στὸ Ζαγόρι.

Θὰ συμβάλει στὴν τουριστικὴ ἀξιοποίηση τῆς περιοχῆς, λύνοντας κάθε πρόβλημα τῆς ἀρμοδιότητάς της.

Τὰ πορίσματα θὰ τὰ ἐκθέτει στὴν κεντρικὴ διοίκηση, ἡ ὁποία θὰ παίρνει τὶς κατάλληλες ἀποφάσεις.

Ὁμάδα ἀπὸ γεωπόνους θὰ μελετοῦν τὴν ποιότητα τοῦ ἐδάφους, ὅστε νὰ γίνουν οἱ ἀνάλογες καλλιεργεῖες ποὺ θὰ ἀνταποκρίνονται στὰ κλιματολογικὰ καὶ ἐδαφολογικὰ δεδομένα τῆς περιοχῆς.

Ἐπίσης ὁμάδα ἀπὸ νομικοὺς θὰ ἀναλάβει τὶς διάφορες νομικὲς ὑποθέσεις, ὅπως τὴν ὀχύρωση τοῦ προβλήματος τῶν δασῶν, τὴν διαχείριση τῶν κληροδοτημάτων, τὶς

διαφορὲς ἀν ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν χωριῶν κλπ.

Ὁμάδα ἀπὸ λαογράφους, φιλόλογους, ἱστορικοὺς κ.λπ. θὰ ἐνδιαφεθεῖ γιὰ τὴ συγκέντρωση καὶ ἀξιολόγηση τοῦ λαογραφικοῦ, ἱστορικοῦ καὶ γλωσσικοῦ μας θησαυροῦ.

Θὰ μελετήσει τὴν προέλευση γιὰ παράδειγμα, τῶν παλιῶν ὀνομάτων τῶν χωριῶν τοῦ Ζαγορίου, ποὺ ἀλλάχτηκαν χωρὶς καμιά ἔξουθεν ἀπὸ τὴν ἀνάγκη πολλὰ εἰχαν ὁλοκληρῶς καταλήξει. Ἐλπίζω σὲ κάποια ἄλλη ἐργασία νὰ ἀσχοληθῶ μ' αὐτὸ τὸ θέμα.

Ἀκόμα μποροῦν νὰ συγκροτηθοῦν ἐπιτροπὲς ἢ ὑποεπιτροπὲς ποὺ κάθε μιὰ θὰ φροντίζει γιὰ τὸν τόπο μὲ γιὰ τὸν ὁποῖο συγκροτήθηκε.

Τοῦ κ. ΣΠ. ΒΑΚΑΜΗ

Ἔτσι εἶναι δυνατόν νὰ γίνει συλλογικὴ ἡ ἀξιοποίηση τῆς περιοχῆς σὲ κάθε τομεᾷ παραμερίζοντας τὸν τοπικισμό, ποὺ ἔγινε μιὰ ἀπὸ τὶς βασικὲς αἰτίες τῆς ἐρήμωσης.

Γιὰ νὰ γίνει ὅμως πραγματικότητα ἕνα τέτοιο πρόγραμμα χρειάζεται βεβαιωτικοὶ οἰκονομικοὶ πόροι.

Τὸν τομεᾷ αὐτὸν θὰ τὸν ἀναλάβει εἰδικὴ ἐπιτροπὴ οἰκονομολόγων, ἡ ὁποία θὰ φροντίζει γιὰ τὴ δημιουργία τῶν προϋποθέσεων ἐκείνων ποὺ θὰ δώσει στοὺς κατοίκους τὴν οἰκονομικὴ δυνατότητα νὰ ζήσουν στὴν περιοχή καὶ ἀκόμη νὰ προσελκύσουν καὶ ἄλλους Ζαγοριῖοις ἀπὸ μακριὰ καὶ ξένους, νὰ ἐπενδύσουν τὰ χρήματά τους στὸ Ζαγόρι καὶ νὰ ἰδρυνθοῦν καὶ βιομηχανίες ἀν εἶναι δυνατόν.

Βασικὴ προϋπόθεση ὅλα τὰ κληροδοτήματα ποὺ ἄρρησαν Ζαγοριῖοι, νὰ χρησιμοποιηθοῦν 100οι οἱ γιὰ τὸ Ζαγόρι καὶ ὄχι 30οι οἱ καὶ τὰ ὑπόλοιπα νὰ τὰ ἀποσπορᾷ ἡ χαβούζα ποὺ λέγεται Ἀθήνα.

Ἀρκετὰ ἔοδεύει ἡ πολιτεία γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ, ἐνῶ θὰ υποβοηθεῖ νὰ τὰ ἐξοδεύει γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν περιοχῶν, σώζοντας συγγρόνους καὶ τὴν πρωτεύουσα, ἀλλὰ εἴπαμε...

Τὰ κεφάλαια αὐτὰ θὰ τὰ διαχειρίζεται Τράπεζα ποὺ πρέπει νὰ ἰδρυνθεῖ με τὴν ἐπωνυμία: Τράπεζα ἀντιθέσεως Ζαγορίου. Στὴν Τράπεζα αὐτὴ θὰ καταθέτουν τὶς οἰκονομίες τους Ζαγοριῖοι καὶ μὴ καὶ τὰ ἔσοδα θὰ διατίθενται γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς Περιοχῆς.

Οἱ ὑπάλληλοι τῆς Τράπεζας θὰ πρέπει νὰ φροντίζουν νὰ ἐπενδύσουν τὰ γοήματα τους οἱ Ζαγοριῖοι ποὺ βοσκοῦνται στὸ ἐξωτερικὸ κατὰ τὸν καλλίτερο τρόπο καὶ νὰ μὴ γίνονται ἀντικείμενο ἐκμετάλλευσης.

Ὅσοι κάνουν δωρεές, ὅπως ἔγινε με τὸν ἀειμνηστο Μιχαηλίδη

πρέπει νὰ ἔχουν ὑπόψη τους ὅτι ἡ δωρεὰ τους τότε μόνο δὲν θὰ πάει χαμένη, ὅταν διατεθεῖ γιὰ τὸ καλὸ τοῦ Ζαγορίου. Δὲν νομίζω ὅτι ὑπάρχει καταλληλότερος τρόπος γιὰ τὴν ἰδρυση Ἱατρικῆς Σχολῆς.

Οἱ συνταξιῶχοι θὰ πρέπει νὰ ἐγκατασταθοῦν στὸν τόπο ποὺ γεννήθηκαν ἢ θέλουν νὰ ζήσουν περισσότερο χρόνια καὶ νὰ ἀπολαύσουν τὴ σύνταξή τους, διαφορετικὰ θὰ χαθοῦν βουλιάζοντας σιγὰ σιγὰ στὸ βάτο τῆς Ἀθήνας καὶ τῶν ἄλλων μεγαλοπόλεων.

Ὅσοι διαθέτουν οἰκονομικοὺς πόρους πρέπει νὰ συνεταριστοῦν καὶ με τὴ βοήθεια τῆς «Τράπεζας Ἀναπτύξεως Ζαγορίου» νὰ δημιουργήσουν βιοτεχνίες ἢ ἔρ' ὅσον εἰσὶν δυνατόν βιομηχανικὲς μονάδες: Ἐπεξεργασίας ξύλου καὶ ἄλλες καὶ νὰ μὴ μαλλώνουν γιὰ τὸν τόπο ἐγκαταστάσεως, ὅπως ἔγινε με τὸ ἐργοστάσιο ξυλείας ποὺ τὸ δώσαμε στὴν Κόνιτσα με τὴ διχόνοια ποὺ ὅσους δέρνει.

Ὅταν τὸ Ζαγόρι ὁργανωθεῖ με τὸν τρόπο αὐτὸ θὰ ἀποτελέσει μιὰ ἀξιολογὴ οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμη ποὺ θὰ μπορεῖ νὰ στέλνει τὴ Βουλὴ καὶ δικό του τρόπο ἀντιπρόσωπο, ποὺ θὰ ἐνδιαφέρεται πρῶτα γιὰ τὰ προβλήματα τοῦ Ζαγορίου. Τώρα οἱ Πολιτικοὶ συμπατριῶται νὰ ἐνδιαφέρονται γιὰ χωριὰ ποὺ ἔχουν πολλοὺς ψηφοφόρους καὶ νὰ ἀδιαφοροῦν γιὰ τὰ μικρὰ ποὺ δὲν διαθέτουν πολιτικὴ δύναμη.

Μόνον ἔτσι μπορεῖ νὰ σωθεῖ τὸ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ ΚΑΙ ΕΥΧΕΣ

Κύριε Διευθυντά,
Εὐχαριστῶ «Τὸ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ» ποὺ δημοσίευσε τὴν εἰσήγησή μου στὸ συνέδριο «Βιομηχανία στὴν Ἠπειρο».

Θὰ παρακαλέσω ὅλους γενικὰ τοὺς Ζαγοριῖοις, ὅπουδήποτε κι ἂν βρίσκονται, ὅτιδήποτε δουλεῖ ἢ θέση κι ἂν ἔχουν, νὰ δώσουν τὴν ἀνάλογη προσοχὴ στὴν εἰσήγησή μου γιὰ νὰ ὑλοποιηθεῖ αὐτὴ με τὴν ἰδρυση μίας Α.Ε. στὴν ὁποία νὰ συμμετέχουμε ὅλοι οἱ Ζαγοριῖοι.

Ἐπισημαίνω ὅτι ἀρχισε νὰ φαίνεται στὸν ὀρίζοντα ὁ κίνδυνος. Ὁ τουρισμὸς καὶ ὁ δασικὸς πλούτος μας, οἱ δύο αὐτὲς πλουτοπαραγωγικὲς τοῦ τόπου μας πηγὲς νὰ περᾶσουν στὰ ξένα χέρια καὶ νὰ τοὺς συστήσω νὰ ἀφήσουν τὶς συζητήσεις καὶ νὰ σπεύσουν νὰ κάνουν πραγματικότητα τὴν ἐταιρεία αὐτὴ τοῦ Ζαγορίου μας.

Καλὸς τοὺς Ζαγοριῖοις ἐκείνους ποὺ θέλουν καὶ τὸ ἔχουν στὸ αἷμα

Ζαγόρι. Μόνον ἔτσι μπορεῖ νὰ διατηρηθεῖ καὶ νὰ ἀποδώσει καὶ στὸ μέλλον καρποὺς ὁ θαμνίσκος οὐτοῦ Πολιτισμοῦ.

Ἄν ἀδρανήσουμε ἔστω καὶ γιὰ λίγο χρονικὸ διάστημα θὰ εἶναι ἀργὰ καὶ ὅλοι μας θὰ εἴμαστε ὑπερῆνοι γιὰ τὴν καταστροφή αὐτὴ καὶ θὰ φανοῦμε ἐκφυλισμένοι καὶ ἀνάξιοι ἀπογόνους ἐνδόξων προγόνων, βαυκαλιζόμενοι με τὸ ὄνομα τοῦ Ζαγοριῖου. Θὰ χορεύουμε τοὺς Ζαγοριῖοις χοροὺς στὴν Ἀθήνα, στὴ Θεσσαλονικὴ καὶ ὅπουδήποτε ἄλλου θὰ ποτίζουμε ἄλλὰ χωράφια ἐνῶ τὸ δικό μας θὰ μένει χέρσο καὶ θὰ ἐρημώνεται σιγὰ σιγὰ καὶ μέχρι νὰ γίνει κατοικία τῶν ἀρχαίων ὅπως συνέβη με τὸ Παλαιόχωρι.

Αὐτὲς εἶναι οἱ δικὲς μου σκέψεις, ὁποσδήποτε ὑπάρχουν καὶ ἄλλες ἀπάνψεις ποὺ διατυπώθηκαν καὶ διτυπωθοῦν, γιατί ὅλοι οἱ Ζαγοριῖοι αἰσθάνονται τὸν ἴδιο πόνο γιὰ τὴν κατάσταση τοῦ Ζαγορίου. Ὅλοι θέλουν νὰ τὸ δοῦν ὅπως ἔπρεπε, με γνήσια πατριωτικὰ αἰσθήματα, ὅσο λίγοι Ζαγοριῖοι.

Οἱ ἀπάνψεις αὐτὲς νὰ δημοσιευθοῦν στὸ «Ζαγόρι μας» καὶ νὰ ζητηθοῦν δημοκρατικὰ σὲ Πανελλήνιο συνέδριο, ποὺ πρέπει νὰ συγκληθεῖ ὅσο τὸ δυνατόν γρηγορότερα, με σκοπὸ νὰ παρθοῦν ρυθμιστικὲς ἀποφάσεις, ὅπως πάλι σὲ τὰ τόνιστηκε ἀπὸ τὸ «Διάγραμμα» γιὰ τὸν ἐνθουσιασμό, με τὸν ὁποῖο ξεκίνησε ὁ φίλτατος Γιάνκος Γκ. σὰ διευθυντὴς τῆς. Πάντως ὅμως ὅτι κ' ἂν γράφει κανένας γιὰ τὴν ἐφημερίδα αὐτὴ, δὲν θὰ μπορεῖ νὰ ἀποδώσει καθὼς πρέπει τὰ καλὰ ἀποτελέσματα ποὺ εἶχε, ὡς πρὸς τὸ ρόλο τῆς ἀποστολῆς τῆς. Κυκλοφόρησε αὐτὴ πολὺ καρποφόρα κατὰ τὴν πρώτη τῆς περίοδο, ποὺ κράτησε ὡς τὸ 1940. Καταπίεστηκε με ζέση καὶ πατριωτικὴ συνείδηση γιὰ τὴν προβολὴ τοῦ Ζαγορίου καὶ τὴν ἐπίλυση τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη σοβαρῶν προβλημάτων του.

Κατὰ τὸν πόλεμο τοῦ 1940 - 41, τὴν κατοχὴ τῆς πατρίδας μας καὶ τὰ ἄλλα μεταπολεμικὰ γεγονότα ποὺ ἡμεσολάβησαν στὴ χώρα μας, τὰ Ζ.Ν. βρέθηκαν στὴν ἀδύρτη ἀνάγκη νὰ διακόψουν τὴν ἐκδόσή τους γιὰ χρονικὸ διάστημα μεγαλύτερο ἀπὸ 10 χρόνια. Κατὰ τὴν Α' περίοδο κυκλοφόρησαν συνολικὰ 236 φύλλα.

Στὰ 1952 ὅμως ὁ κ. Γιάνκος Γκούζγκουλας, μόλις ἡ πατρίδα μας εἶχε ἀρτίσει νὰ παίρνει σὲ κάποια ὁμαλότητα, ἀπεφάσισε νὰ ἐπανεκδόσει τὸ πολυτίμητο αὐτὸ δημοσιογραφικὸ ὄργανο γιὰ τὸν τόπο μας. Ἀ-

πὸ τὸ με ἀριθ. 237 τῆς 6 Ἀπριλίου 1952 φύλλο ἀρχισε ἡ Β' περίοδος τῆς Ζ.Ν. Θεωρῶ ὑποχρέωση νὰ παραθέσω ἐδῶ τὸ κύριο ἀρθρο αὐτῆς τῆς ἡμερομηνίας με τίτλο:

«ΕΠΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ: Ἀρθέντων ὁλοσχερῶς τῶν ἐξ ἀνωτέρας βίας λογῶν τῆς διακοπῆς τῆς ἐκδόσεως τῶν «Ζαγοριῶν Νέων», σπεύδοντες νὰ ἐπαναλάβουν καὶ αὐτὴς τὴν ἐκδόσιν των καὶ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ ἐπιλεκτῶν συμπατριωτῶν, εἰλικρινῶς ἐνδιαφερομένων καὶ πονούντων διὰ τὴν ἐνδοξὴν καὶ θρυλικὴν ἐπαρχίαν μας, ἐπιδοθῶμεν ἀπὸ κοινού εἰς τὸ βαρὺ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκδόσεώς μας ἀνελάβαμεν.

Κατὰ τὸ διαρρέυσαν χρονικὸν διάστημα πλείστα ὅσα φλέγοντα καὶ οὐσιώδη γιὰ τὸ Ζαγόρι μας ζητήματα ἤλθον ἐπὶ σκηνῆς καὶ ἔλαβον τὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην λύσιν, χωρὶς

Μὲ πολλὴ ἐκτίμηση
Ἄλκης Μερόφινος—Μάνθος

τοὺς νὰ γίνουν οἱ πρωτοπόροι ἡ ἐκκίνηστος αὐτοῦ.

Ἐλπίζω ἡ πρόσκλησή μου νὰ μὴ μείνει φωνὴ βοῶντος ἐν ἐρήμῳ.

ΣΤ. ΣΤΕΡΓΙΑΔΗΣ

Τὸ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ

Σελίδα 6

Ὁ Μπαγιώτης

κ. Γιάνκος Γκούζγκουλας

καὶ τὰ «Ζαγορισιακὰ Νέα»

Θὰ ἀποτελοῦσε πολὺ μεγάλη παραίτηση, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἂν ἡ ἐφημερίδα μας δὲν παρουσίαζε ἀπὸ τὴς στήλης τῆς τῆς μεγάλης προσφοράς πρὸς τὸν τόπο μας τῆς ἐφημερίδας «Ζαγορισιακὰ Νέα» ποὺ διευθυντὴς τῆς ἦτον ὁ Μπαγιώτης φίλος κ. Γιάνκος Γκούζγκουλας. Τὸ χρέος μας αὐτὸ ἐπιδικῶν νὰ ἐκπληρώσουμε οἱ παροκῆτος γραμμές, ποὺ ἀφιερώνονται στὸ σημαντικό ἔργο τοῦ κ. Γιάνκου Γκούζγκουλα.

Γόνος τῆς ἱστορικῆς Μπαγιώτικης οἰκογένειας τῶν Γκουγκουλαίων, ὁ Γιάνκος γεννήθηκε στὴν Μπάγια ὁποσδήποτε ἔστω καὶ γιὰ λίγο χρονικὸ διάστημα θὰ εἶναι ἀργὰ καὶ ὅλοι μας θὰ εἴμαστε ὑπερῆνοι γιὰ τὴν καταστροφή αὐτὴ καὶ θὰ φανοῦμε ἐκφυλισμένοι καὶ ἀνάξιοι ἀπογόνους ἐνδόξων προγόνων, βαυκαλιζόμενοι με τὸ ὄνομα τοῦ Ζαγοριῖου. Θὰ χορεύουμε τοὺς Ζαγοριῖοις χοροὺς στὴν Ἀθήνα, στὴ Θεσσαλονικὴ καὶ ὅπουδήποτε ἄλλου θὰ ποτίζουμε ἄλλὰ χωράφια ἐνῶ τὸ δικό μας θὰ μένει χέρσο καὶ θὰ ἐρημώνεται σιγὰ σιγὰ καὶ μέχρι νὰ γίνει κατοικία τῶν ἀρχαίων ὅπως συνέβη με τὸ Παλαιόχωρι.

Αὐτὲς εἶναι οἱ δικὲς μου σκέψεις, ὁποσδήποτε ὑπάρχουν καὶ ἄλλες ἀπάνψεις ποὺ διατυπώθηκαν καὶ διτυπωθοῦν, γιατί ὅλοι οἱ Ζαγοριῖοι αἰσθάνονται τὸν ἴδιο πόνο γιὰ τὴν κατάσταση τοῦ Ζαγορίου. Ὅλοι θέλουν νὰ τὸ δοῦν ὅπως ἔπρεπε, με γνήσια πατριωτικὰ αἰσθήματα, ὅσο λίγοι Ζαγοριῖοι.

Οἱ ἀπάνψεις αὐτὲς νὰ δημοσιευθοῦν στὸ «Ζαγόρι μας» καὶ νὰ ζητηθοῦν δημοκρατικὰ σὲ Πανελλήνιο συνέδριο, ποὺ πρέπει νὰ συγκληθεῖ ὅσο τὸ δυνατόν γρηγορότερα, με σκοπὸ νὰ παρθοῦν ρυθμιστικὲς ἀποφάσεις, ὅπως πάλι σὲ τὰ τόνιστηκε ἀπὸ τὸ «Διάγραμμα» γιὰ τὸν ἐνθουσιασμό, με τὸν ὁποῖο ξεκίνησε ὁ φίλτατος Γιάνκος Γκ. σὰ διευθυντὴς τῆς. Πάντως ὅμως ὅτι κ' ἂν γράφει κανένας γιὰ τὴν ἐφημερίδα αὐτὴ, δὲν θὰ μπορεῖ νὰ ἀποδώσει καθὼς πρέπει τὰ καλὰ ἀποτελέσματα ποὺ εἶχε, ὡς πρὸς τὸ ρόλο τῆς ἀποστολῆς τῆς. Κυκλοφόρησε αὐτὴ πολὺ καρποφόρα κατὰ τὴν πρώτη τῆς περίοδο, ποὺ κράτησε ὡς τὸ 1940. Καταπίεστηκε με ζέση καὶ πατριωτικὴ συνείδηση γιὰ τὴν προβολὴ τοῦ Ζαγορίου καὶ τὴν ἐπίλυση τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη σοβαρῶν προβλημάτων του.

Κατὰ τὸν πόλεμο τοῦ 1940 - 41, τὴν κατοχὴ τῆς πατρίδας μας καὶ τὰ ἄλλα μεταπολεμικὰ γεγονότα ποὺ ἡμεσολάβησαν στὴ χώρα μας, τὰ Ζ.Ν. βρέθηκαν στὴν ἀδύρτη ἀνάγκη νὰ διακόψουν τὴν ἐκδόσή τους γιὰ χρονικὸ διάστημα μεγαλύτερο ἀπὸ 10 χρόνια. Κατὰ τὴν Α' περίοδο κυκλοφόρησαν συνολικὰ 236 φύλλα.

Στὰ 1952 ὅμως ὁ κ. Γιάνκος Γκούζγκουλας, μόλις ἡ πατρίδα μας εἶχε ἀρτίσει νὰ παίρνει σὲ κάποια ὁμαλότητα, ἀπεφάσισε νὰ ἐπανεκδόσει τὸ πολυτίμητο αὐτὸ δημοσιογραφικὸ ὄργανο γιὰ τὸν τόπο μας. Ἀ-

πὸ τὸ με ἀριθ. 237 τῆς 6 Ἀπριλίου 1952 φύλλο ἀρχισε ἡ Β' περίοδος τῆς Ζ.Ν. Θεωρῶ ὑποχρέωση νὰ παραθέσω ἐδῶ τὸ κύριο ἀρθρο αὐτῆς τῆς ἡμερομηνίας με τίτλο:

«ΕΠΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ: Ἀρθέντων ὁλοσχερῶς τῶν ἐξ ἀνωτέρας βίας λογῶν τῆς διακοπῆς τῆς ἐκδόσεως τῶν «Ζαγοριῶν Νέων», σπεύδοντες νὰ ἐπαναλάβουν καὶ αὐτὴς τὴν ἐκδόσιν των καὶ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ ἐπιλεκτῶν συμπατριωτῶν, εἰλικρινῶς ἐνδιαφερομένων καὶ πονούντων διὰ τὴν ἐνδοξὴν καὶ θρυλικὴν ἐπαρχίαν μας, ἐπιδοθῶμεν ἀπὸ κοινού εἰς τὸ βαρὺ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκδόσεώς μας ἀνελάβαμεν.

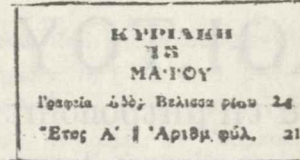
Κατὰ τὸ διαρρέυσαν χρονικὸν διάστημα πλείστα ὅσα φλέγοντα καὶ οὐσιώδη γιὰ τὸ Ζαγόρι μας ζητήματα ἤλθον ἐπὶ σκηνῆς καὶ ἔλαβον τὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην λύσιν, χωρὶς

Μὲ πολλὴ ἐκτίμηση
Ἄλκης Μερόφινος—Μάνθος

τοὺς νὰ γίνουν οἱ πρωτοπόροι ἡ ἐκκίνηστος αὐτοῦ.

Ἐλπίζω ἡ πρόσκλησή μου νὰ μὴ μείνει φωνὴ βοῶντος ἐν ἐρήμῳ.

ΣΤ. ΣΤΕΡΓΙΑΔΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΚΥΚΛΟΥΜΕΝΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΩΝ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ
ΕΚΔΟΣΗ ΕΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΖΑΓΟΡΙΩΝ

ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΚΑ ΝΕΑ

ὅλων τῶν Ζαγοριῖων. Νὰ τι γραφτοῦν στὸ κύριο ἀρθρο τοῦ με ἀριθ. 240/25-5-52 φύλλο τους με τίτλο:

«ΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ ΜΑΣ: Ὁ ἐνθουσιασμὸς, με τὸν ὁποῖον ἐγένετο δεκτικὴ ἡ ἐπανεκδόσις τῶν «Ζαγοριῶν Νέων» ἀπὸ τοὺς ἀπανταχοῦ Ζαγοριῖοις, οἵτινες ἀμιλλῶνται διὰ τὴν εὐρείαν διάδοσιν, κυκλοφορίαν καὶ ὑποστήριξιν των, ὑπῆρξαν καὶ εἶναι ἀνώτερος τῶν προσδοκίων μας...».

Με τὰ ἴδια πατριωτικὰ καὶ ἐλπιδοφόρα αἰσθήματα ὁ κ. Γκούζγκουλας καὶ στὸ κύριο ἀρθρο ἀριθ. φύλλου 241/8-6-1952 γράφει με τίτλο: «Η ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ» τὰ ἑξῆς: «Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΡΕΥΝΑ τῆς ἐφημερίδας μας ἀνὰ τὰ ΧΩΡΙΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ, κατὰ τὴν πρώτην ἐκδοτικὴν περίοδον καὶ τὰ ἐκ ταύτης προκύψαντα τότε ἀγαθὰ, ὡς διεπιστώθη τότε κατ' ἐπανάληψιν καὶ ἤδη ἀπὸ τοὺς συνεργάτας μας κ.κ. Ἀχιλ. Βάντζον καὶ Κώσταν Λαζαρίδην, ὅσον καὶ ἀπὸ πολλοὺς συμπατριῶτας μας καὶ δι' ἰδιαίτερων ἀκόμη ἐπιστολῶν, μὴν ὑποχρεῶναι νὰ μὴ φεισθῶμεν νέων θυσιῶν, παρ' ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς παρούσης ἐξορμησῆς μας καὶ νὰ ΕΠΑΝΑΛΑΒΩΜΕΝ ταυτήν...».

Τὰς πτυχὰς ταύτας καὶ κάθε στοιχείον χρήσιμον εἰς τὴν προσπάθειάν μας, θὰ καταβάλουμε ὅλας τὰς δυνάμεις μας νὰ ἀνασῶμεν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς γιὰς ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΡΕΥΝΗΣ τῆς ἐφημερίδας μας ἀνὰ τὰ ΧΩΡΙΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ καὶ νὰ ἀσχοληθῶμεν μετὰ πάν, ὡπερ ἐνδιαφέρει τὴν ἐπαρχίαν μας ὡς ΣΥΝΟΛΟΝ, ἀλλὰ καὶ τὰς Κοινότητες ταύτης μεμονωμένως. Τὸ ἀπάνθισμα τῆς ἐρευνης μας ταύτης τῶν «εἰσηγήσεων» τῶν διαφόρων Συνεδρίων καὶ τὰς κριτικὰν ἀπαιτητῶν καὶ ἀναγκασιῶν μας θὰ μὴς ἐπιτρέψῃ νὰ θέσωμεν ὑπὸν ὄψιν τῶν ΑΡΜΟΔΙΩΝ τὰ μέτρα ἐκείνα, τὰ ὁποῖα ὑφ' ὀλῶν ἡμῶν κριθέων ἀπαραίτητα καὶ ἀναγκασιᾶ διὰ τὴν ΣΩΤΗΡΙΑΝ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ καὶ νὰ ΑΞΙΩΣΩΜΕΝ τὴν ἀμεση καὶ διὰ παντὸς τρόπου ἐφαρμογὴν των».

Ἡ Β' αὐτῆς λαμπρῆ ἐκδοτικὴ περίοδος τῶν Ζ.Ν. κράτησε ὡς τὸ με ἀριθ. 303/30-11-1957 φύλλο. Ἀπὸ τὸ φύλλο αὐτὸ μεσολάβησε κάποια μικρὴ διακοπὴ τῆς ἐκδόσεως, γιὰ ὁικονομικοὺς λόγους ἴσως. Τὸ μεσοδιάστημα αὐτὸ τῆς διακοπῆς κράτησε ὡς τὶς 21-2-1959, ὁπότε ξανάρχισε

ἡ ἐκδόσή τους σὺν Γ' περίοδος. Ἀπὸ τὸ φύλλο 309 μετὰ τὴν παραπάνω ἡμερομηνία καὶ με τίτλο στὸ κύριο ἀρθρο: «ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝ», παίρνω τὶς γραμμές: «Συνεπεί, ὅπως πάντοτε, εἰς τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς ὑποχρεώσεις μας, ἐπ' αὐτὰς ἀναμειβόμεν, τὸ, ἐκ λόγων ἀνωτέρας βίας, διακοπὴν ἔργον μας, μετὰ τὴν συμπαράστασιν, τὴν πολυτίμητον, ἐπιλεκτῶν πατριωτῶν καὶ φίλων...». Ἡ ἐκδόση τῶν Ζ.Ν. ἐξακολούθησε ὡς τὰ 1966, ὁπότε συνταξιοδοτήθηκε ὁ δεικνυτὴς τους κ. Γιάνκος Γκούζγκουλας. Τὸ τελευταῖο φύλλο τῶν Ζ.Ν. ποὺ ἔχω στὸ ἀρχεῖο μου (Γ' περίοδος)

ΣΧΟΛΕΙΑ ΚΑΙ ΔΑΣΚΑΛΟΙ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

(Αποσπάσματα από μελέτη για τὴ μητροπολιτικὴ Ἐπαρχία Ἰωαννίνων)

[Στὸ «Ἡπειρωτικὸ Ἡμερολόγιον» τοῦ 1981, ποῦ ἐκδίδει ἡ Ἑταιρεία Ἡπειρωτικῶν Μελετῶν, δημοσιεύθηκε ἡ ἀξιολογὴ μελέτῃ τῆς Ἐπιμελητρίας τῆς Ἱστορίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων διδὸς Ἐλευθερίας Ι. Νικολαΐδου, μὲ τίτλο: «Σχολεῖα καὶ δάσκαλοι τῆς μητροπολιτικῆς ἐπαρχίας Ἰωαννίνων, στὰ τέλη τοῦ 19ου καὶ τὴς ἀρχῆς τοῦ 20ου αἰῶνα». Ἀπὸ τὴ μελέτῃ αὐτὴ δημοσιεύουμε τὴν εἰσαγωγὴν, τὰ ἀποσπάσματα ποῦ ἀφοροῦν στὸ Ζαγόρι, (σχολεῖα καὶ δάσκαλους) καὶ τὰ γενικότερα συμπεράσματα].

★

Ἡ παιδεία στὸν Ἡπειρωτικὸ χῶρο ἔχει μακρὰ παράδοση, μὲ τὴν ὁποία ἀσχολήθηκαν ἀρκετοὶ ἐρευνητὲς ἀξιολογώντας τὴν προσφορὰ τῶν σχολείων ποῦ ἱδρύθηκαν¹. Παρόλα αὐτὰ ὑπάρχουν ἀκόμη πολλὰ περιθώρια ἐρευνας καὶ αὐτὸ γιὰ τὴν παιδεία στὴν Ἡπειρο, ἰδιαίτερα στὰ Γιάννινα καὶ τὴν περιοχὴ τους, συγκροτοῦσε μιὰ ἑκφρασὴ ζωῆς μὲ πολλὰς συναρτήσεις. Δὲν ἀποτελοῦσε κλειστὸ κύκλωμα κοινωνικῆς λειτουργίας, ἀλλὰ κέντρο —τὸ σημαντικότερο ἴσως τοῦ ὑπόδουλου Ἑλληνισμοῦ— ἐλευθερὴς διακίνησης ἰδεῶν ποῦ ἐπηρέαζε καὶ ὁλόκληρη τὴ Βαλ-

ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ

Ἐπιμελήτριας τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων

κανική. Δὲν εἶναι ἄσχετο τὸ γεγονός ὅτι στὰ Γιάννινα καὶ τὴν ἐπαρχία ἀναπτύχθηκε μιὰ ἄλλη κοινωνικὴ λειτουργία, ἡ εὐποιία, ποῦ ἐξασφάλιζε τὴν ὕλική ὑποδομὴ καὶ τὰ ἄλλα μέσα ποῦ καθιστοῦσαν δυνατὴ τὴν ἐξάπλωση τῆς παιδείας.

Ὅλα αὐτὰ δημιουργοῦν τὴν υποχρέωση γιὰ τὴ λεπτομερέστερη διερεύνηση τοῦ θέματος τῆς παιδείας στὴν Ἡπειρο² στὴν ὑποδοχὴ μιᾶς τέτοιας προσπάθειας ἀποδίδει καὶ ἡ μελέτῃ αὐτὴ, ἡ ὁποία περιστράφηκε γύρω ἀπὸ τὴν ἐκπαιδευτικὴ κατάστασι ποῦ ἐπικρατοῦσε στὴ μητροπολιτικὴ ἐπαρχία Ἰωαννίνων κατὰ τὴν τελευταία δεκαετία τοῦ 19ου αἰ. καὶ τὴς ἀρχῆς τοῦ 20ου. Διαλέξαμε αὐτὴ τὴν περίοδο γιὰ τοὺς ἐξῆς λόγους: πρῶτα γιὰτὶ, ἔστω καὶ συμβατικά, ἀποτελεῖ τὴν κατακλείδα τοῦ τοῦ 19ου αἰ., τόσο μεσοῦ σέ γεγονότα. Ὑστερα, γιὰτὶ ἀναφέρεται: στίς ἀρχῆς τοῦ 20ου ποῦ ἡ ἐλευσίη του, γιὰ νὰ περιοριστοῦμε στὰ ἐθνικά καὶ κατενότερα Ἡπειρωτικά πλαίσια, ἀρχισεν ἀναφερόμενις ἐλπίδες τῶν ὑπόδουλων γιὰ σύντομη ἐθνικὴ ἀποκατάστασι. Τέλος, γιὰτὶ σώζεται ἓνα σημαντικό τμήμα ἀρχεαποικίου ὕλικου ἀπὸ τὸ ὁποῖο μπορεῖ κανεὶς ν' ἀντλήσει τὰ στοιχεῖα ποῦ τοῦ χρειάζονται, γεγονὸς ποῦ δὲ συμβαίνει μ' ἄλλες περιόδους, τοὺς ἀπορᾶ τὴν ἐκπαιδευτικὴ κίνησι ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων. Ἐπει, γίνονται γνωστὰ τὰ δνόματα δασκάλων μιᾶς δεκαετίας καὶ πλέον (ἀπὸ τὸ 1891 μέχρι τὸ 1904) ποῦ ὑπερρέτταν στὴ μητροπολιτικὴ ἐπαρχία Ἰωαννίνων. Ἀκόμη ἀναφέρεται ὁ τρόπος τῆς πρόσληψής τους, οἱ ἀποδοχές ποῦ ἐπαίρναν, καθὼς καὶ τὰ χωριά ποῦ ὑπερρετοῦσαν. Ἡ γνώσι τῶν ἀνθρώπων, τοῦ χώρου ὅπου πρόσφεραν τίς ὑπηρεσίες τους, καθὼς καὶ τῆς ἀμοιβῆς τῆς ἐργασίας, ἀποτελοῦν βασικὲς προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἀξιολόγησι τοῦ ἔργου τους, ἀφοῦ, ὅπως εἶναι γνωστὸ, ἡ πνευματικὴ κατάρτισι καὶ ἡ ἀποδοτικότητα τῶν δασκάλων ἦταν ἐκεῖνο ποῦ καθόριζε τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τὴν πρόσληψή τους. Τὰ πολλὰ ἢ λίγα χρόνια ὑπηρεσίας δὲν ὑπολογίζονταν. Ἀντίθετα, «ἡ ἀρχαιότης», ὅπως λέγεται σήμερα, ἀποτελοῦσε ἀρκετὲς φορὲς ἀρνητικὸ στοιχεῖο γιὰ τὴν παραπέρα σταδιοδρομία τους, τὴ χωρὶς θαθιμὴς, τριετίες, ἐπιδόματα κλπ., πράγματα ἀγνωστα τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη. Ἐκτὸς ἐκείνου ἡ ἡλικία τῶν ὑποψηφίων προκαλοῦσε τὴ συμπάθεια τῶν ἐφόρων καὶ δημογερόνων ἢ ὅποιων παραγόντων ἀποφάσιζαν γιὰ τὴ συμπλήρωσι τῶν σχολείων μὲ τὸ ἀπαραίτητο διδακτικὸ προσωπικόν.

Πρέπει ἐπίσης νὰ σημειώσουμε ὅτι ὅσο ἀσχολήθηκαν μὲ τὴν παιδεία στὴν Ἡπειρο, μελέτησαν κυρίως τὴν περίοδο πρὶν ἀπὸ τὸ 1821 καὶ σὲ λιγότερες περιπτώσεις ἐπεκτάθηκαν ὡς τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰ. Ἡ Ἡπειρος ὅμως ἔμεινε ὑπόδουλη —στὸ μεγαλύτερο τμήμα τῆς— ἓνα σχεδὸν ἀκόμη αἰῶνα³ στὸ διάστημα αὐτὸ ἡ παιδεία, ἰδιαίτερα στὴ μη-

τροπολιτικὴ ἐπαρχία Ἰωαννίνων, ἀκολοθώντας, ὡς ἓνα θαμνός, τὰ παλαιὰ δαγώνια ρεύματα τῆς Εὐρώπης ὅσο καὶ τὴς κατευθύνσεις τῆς ἀγωγῆς καὶ τὴν ὁργάνωσι τῆς ἐκπαίδευσις τοῦ ἐλεύθερου Ἑλληνικοῦ κράτους. Ἐξακολούθησε ν' ἀκμάζει καὶ νὰ διαδραματίζει σημαντικὸ ρόλο στὴν πνευματικὴ ἀφύπνισι τοῦ ὑπόδουλου Ἑλληνισμοῦ, καθὼς καὶ στὴν ἀναπτύξι τοῦ ἐπιστημονικοῦ του δυναμικοῦ⁴.

Γιὰ τὴ σύνθεσι τῆς μελέτης στηριχτήκαμε στὴν ἐρευνα τῶν ἀρχείων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων καὶ συγκεκριμένα: α) στὸ βιβλίο καταχωρίσεων τῶν συμφωνητικῶν τῶν δασκάλων τῆς μητροπόλεως ἀπὸ τὸ 1891—1904⁵ καὶ β) στὸ βιβλίο καταχωρίσεων τῶν ἐφοροεπιτρόπων ἀπὸ τὸ 1898—1909⁶. Ἀπὸ τὴν ἐρευνα δὲν ἔγιναν γνωστὰ μόνο τὰ ὀνόματα τῶν περισσώτερων δασκάλων ποῦ ὑπερρέτταν στὰ σχολεῖα τῆς περιοχῆς, ἀλλὰ προέκυψαν καὶ ἄλλα χρήσιμα συμπεράσματα.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τῆς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων χρησιμοποίησαμε ἓνα ἀκόμη κείμενο ποῦ συμβάλλει στὴ διερεύνησι τοῦ θέματος: Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν κατά τὴν περιφέρειαν τοῦ Γενικοῦ Προξενεῖου Ἰωαννίνων λειτουργούντων ἐκπαιδευτῶν καὶ ἄλλων ἀγαθοεργῶν καταταγμάτων, τὸν ὁποῖο ἔστειλε τὸ γενικὸ προξενεῖο Ἰωαννίνων στὸ Ἰπταγεῖο Ἐξωτερικῶν καὶ ἀναφέρεται στὸ σχολικὸ ἔτος 1895—1896⁷. Ἀπὸ τὸν πίνακα, ποῦ περιέχει στοιχεῖα ἀπ' ὅλο σχεδὸν τὸ χῶρο τῆς δικαιοδοσίας τοῦ γενικοῦ προξενεῖου, ἀντλοῦμε ὅσα ἔχουν σχέση μὲ τὴν μητροπολιτικὴ ἐπαρχία Ἰωαννίνων καὶ προσδιορίζουν τὸν ἀριθμὸ καὶ τὸ εἶδος τῶν σχολείων ποῦ λειτουργοῦσαν στὸν χῶρο τῆς⁸.

Ἡ μητροπολιτικὴ Ἰωαννίνων στὰ τέλη τοῦ 19ου αἰ., περιλάμβανε τέσσερα τμήματα: 1) Ζαγόριον, 2) Μαλακασίον, 3) Κουρέντων καὶ 4) Τσαρκοβιστίον. Ἀπὸ τὴς περιοχῆς αὐτῆς τὴ μεγαλύτερη ἐκπαιδευτικὴ ἀνθησι παρουσίαζε ἡ περιοχὴ Ζαγόριον. Ἀλλὰ καὶ ἀρκετὰ χωριά τῆς περιοχῆς Μαλακασίου καὶ Κουρέντων συνέχιζαν τὴν παλὰ τους παράδοσι, ὅπως ἡ ἀποδείξει ἀπὸ τὴν παράθεσι τῶν στοιχείων.

Στὸ βιβλίο καταχωρίσεων τῶν συμφωνητικῶν ὑπάρχουν δύο καταλόγοι τῶν σχολείων τῆς περιοχῆς τῆς μητροπόλεως⁹: τὰ στοιχεῖα τῶν ἐκπαιδευτῶν δὲν ταυτίζονται ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸ τῶν χωριῶν στὰ ὁποῖα λειτουργοῦσαν σχολεῖα. Ὁ λεπτομερέστερος κατάλογος (στὸ ἐξῆς: I) περιλαμβάνει ὡς κατάλογος II) εἶναι αὐτὸς τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1898—1894, ὅπως συμπεραίνουμε ἀπὸ τὴς χρονολογίες τῶν καταχωρισμένων συμφωνητικῶν ὁ συνοπτικὸς (στὸ ἐξῆς ὡς κατάλογος I) θὰ πρέπει νὰ ὑποθέσουμε ὅτι καταρτίστηκε γιὰ τὴν ἐποχὴ καὶ καταχωρίστηκε στὸν ἴδιον χρόνο καταγραφῶν μὲ τὸν προηγούμενο. Οἱ διαφορὲς ἀνάμεσα στοὺς δύο καταλόγους πρέπει νὰ ὀφείλονται στὰ ἐκπαιδευτικὰ δεδομένα τῆς χρονίας ποῦ συντάχθηκε ὁ κάθε κατάλογος, δεδομένα ποῦ ἄλλαξαν κάθε χρόνο ἀνάλογα μὲ τὴς συμφωνίες ποῦ καταρτίζαν οἱ ἐφοροδημογερόντες, οἱ κανονικοὶ ἀρχόντες καὶ ἄλλοι νόμιμοι ἐκπρόσωποι μὲ τοὺς δασκάλους. Ἡ καὶ γίνονταν ὅλες οἱ δυνατὲς προσπάθειες, ἀρκετὰ σχολεῖα, γιὰ διαφόρους λόγους, ἔμειναν κάθε τόσο κλειστά.

Παραθέτουμε τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀναλυτικοῦ καταλόγου (II), ἀπὸ τοῦ ὁποῖο ἐμφαίνονται: τὰ ὀνόματα τῶν χωριῶν, ὁ ἀριθμὸς καὶ τὸ εἶδος τῶν σχολείων ποῦ λειτουργοῦσαν σ' αὐτὰ, οἱ τάξεις κλπ. Ὁ κατάλογος αὐτὸς περιλαμβάνει κατὰ τμήματα τὸν ἐξῆς ἀριθμὸ χωριῶν, ὅπου λειτουργοῦσαν σχολεῖα: Ζαγόριον 36, Τσαρκοβιστίον 64, Μαλακασίον 48, Κουρέντων 19⁹. Τὰ στοιχεῖα ποῦ ἀφοροῦν τὸ Ζαγόρι εἶναι τὰ ἐξῆς:

1) Βλ. γενικά γιὰ τὴν παιδεία στὴν Ἡπειρο: Π. Ἀραβαντινοῦ, Χρονικὴ φιλία τῆς Ἡπειροῦ, τ. Β', ἐν Ἀθήναις 1857, σ. 275—284, τοῦ ἴδιου Βλασηφικοῦ συλλογῆς λογίων τῆς Τουρκοκρατίας, εἰσαγωγὴ — ἐπιμέλεια Κ. Δ. Δημητρίου, Ἰωάννινα 1960, Ματθαίου Κ. Παπανίκα, Σχεδιάγραμμα περὶ τῆς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἔθνει καταστάσεως τῶν γραμμάτων, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1887, σ. 61—81, Β. Μυστακίδου, Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐν Ἰωαννίνοις σχολῶν μετὰ τὴν ἀλωσιν κατὰ τοὺς κώδικας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχεῖου.

ΕΕΒΣ, τ. ΙΓ', 1937, σ. 147—148, Σπ. Λάμπρου, Περί τῆς παιδείας ἐν Ἰωαννίνοις ἐπὶ Τουρκοκρατίας, «Νέος Ἑλληνομνήμων», τὸ Γ' 1916, σ. 273—317, Φάνη Μιχαλοπούλου, Τὰ Γιάννινα καὶ ἡ Νεοελληνικὴ Ἀναγέννησις (1648—1821), Ἀθήνα 1930, Τρύφωνος Ε. Εὐαγγελίδου, Ἡ παιδεία ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἐν Ἀθήναις 1936, τ. Α', σ. 152—194, Ἀπ. Ε. Βακαλοπούλου, Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, τ. Δ', Θεσσαλονίκη 1973, σ. 319—327.

2) Γιὰτὶ ἐπέμενε νὰ στηρίζεται σταθερὰ στὴν παράδοσι ποῦ εἶχε δημιουργηθεῖ.

3) Οἱ γενικὲς γραμμὲς τῆς ἱστορίας τῆς παιδείας στὴν Ἡπειρο κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ εἶναι βέβαια, λίγο — πολὺ, γνωστῆς οἱ ἐπὶ μέρους ὅμως ἐκδηλώσεις τῆς, αὐτὲς ποῦ προσθέτουν τὸ εἰδικὸ βάρος στὸ διάγραμμα μιᾶς εὐρύτερης σύνθεσης, δὲν ἔχουν ἐρευνηθεῖ. Μόνο στίς λίγες μονογραφίες ποῦ ἐκδόθηκαν καὶ ἀναφέρονται στὴν ἱστορία Ἡπειρωτικῶν χωριῶν, καταβλήθηκε προσπάθεια νὰ δοθεῖ μιὰ ἐναργέστερη εἰκόνα γιὰ τὴν ἐκπαίδευσι στὸ συγκεκριμένον χῶρο, μὲ ἀναφορὰ καὶ στοὺς λειτουργοὺς τῆς παιδείας.

4) Οἱ ἀκριβεῖς τίτλοι τῶν βιβλίων αὐτῶν εἶναι: 1) «Πρῶτον βιβλίον καταχωρίσεως συμφωνητικῶν διδασκάλων τῆς ἐπαρχίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, περιέχον σελίδας ἑκατὸν τεσσαράκοντα καὶ τέσσαρας, ἀριθ. 144. Ἰωάννινα 8 Αὐγούστου 1981 (Τ.Σ.) Ὁ Πρωτοσύγγελλος Πανάρετος», καὶ 2) «Βιβλίον καταχωρίσεως τῶν Ἐφοροεπιτρόπων καὶ συμφωνητικῶν διδασκάλων τῶν Κοινοτήτων τοῦ τμήματος Ζαγορίου, 1898, Ἀπριλίου 21 Ἰωαννίνα».

5) Βλ. «Ἀρχεῖον Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν», Β' Ἀρχεῖον —1895— Τηλεγραφήματα Προξείας Κωνσταντινουπόλεως, 15 Ἰουλίου — 31 Δεκεμβρίου, Προξεία Ἡπειροῦ, Ἀλβανίας κλπ.

6) Ὁ πίνακας τοῦ προξενεῖου δὲν ἔχει χρονολογία. Τὸν ἐντάσσουμε ὁμως στὴ σχολικὴ χρονιά 1895—1896, γιὰτὶ στηρίζομαστε σὲ γράμμα τοῦ μητροπολιτῆ Ἰωαννίνων Γρηγορίου τῆς 16ης Νοεμβρίου 1895, ποῦ ἀπευθύνεται στὸ γενικὸ πρόξενο Ἰωαννίνων Α. Λογοθέτη. Στὸ γράμμα αὐτὸ ἀναφέρεται ὅτι ὁ μητροπολιτὴς ἀποστέλλει στὸν πρόξενο, ὕστερα ἀπὸ παράκλησίν του, «συμπληρωμένον πίνακα τῶν κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν περιφέρειαν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἰωαννίνων λειτουργούντων ἑλληνικῶν σχολείων κατὰ τὸν σχολικὸν ἔτος 1895—1896». Στὸ ἴδιο γράμμα ὁ μητροπολιτὴς σημειώνει ὅτι οἱ περισσότερες δαπάνες τῆς συντήρησις τῶν σχολείων γίνονταν ἀπὸ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ταμεῖα, ἐνὼ μερικὲς ἐξασφαλιζόνταν ἀπὸ τὴν καταβολὴ διδασκῶν καὶ ἀπὸ ἐσοδα κληροδοτημάτων. Ἀναφέρεται ἀκόμη πῶς τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ σχολεῖα εἰσὶν Ἑλληνοδημοτικά, ἴητοι Ἀστικά ὅλη. Σχολαί, μετὰ 4, 5 ἢ 6 τάξεων, τὰ δὲ πτωχότερα χωρία συντηροῦσιν ἁπλῶς Γραμματοδιδασκαλεῖα». (Βλ. «Ἀρχεῖον Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν» — Β' Ἀρχεῖον —1895— Τηλεγραφήματα προξείας Κωνσταντινουπόλεως, 15 Ἰουλίου — 31 Δεκεμβρίου, Προξεία Ἡπειροῦ, Ἀλβανίας κλπ.).

7) Στὰ σχολεῖα καὶ τοὺς δασκάλους τῆς πόλεως δὲ θ' ἀναφερθοῦμε λεπτομερεσι. Εἶναι ἓνα μεγάλο θέμα ποῦ χρειάζεται εἰδικὴ διερεύνησι.

8) Ὁ ἓνας εἶναι συνοπτικὸς ὁ δεύτερος περιέχει περισσότερες λεπτομέρειες.

9) Στὸν κατάλογο I σημειώνονται σχολεῖα σὲ χωριά: Ζαγόριον 35, Τσαρκοβιστίον 38, Μαλακασίον 40, Κουρέντων 45.

ΤΜΗΜΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ¹					
Α)Α ΧΩΡΙΟ ²	ΕΙΔΟΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ				
	ΕΛΛΗΝΙΚΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓ.	ΓΡΑΜΜΑΤΟΔΙΔΑΣΚΑΛ.	ΤΑΞΕΙΣ
1 Τσεπέλοδον	1	1	1	—	3—3—3
2 Δραστενίκον (ον) (Τρίστενο)	1	1	1	—	4—4—2
3 Δοδρίνοδον (Πλαχώρι)	1	1	1 (μὲ Νηπ.)	—	8—5 ³
4 Λισινίτσα (Βρυσοχώρι)	1	(Ἑλληνοδημ.)	1	»	5—5
5 Λάιτσα	1	2	1	—	10—6
6 Φλαμπουράρι (ον)	—	1	—	—	5
7 Γρεβενίτι (ον)	1	1	1	—	7—4
8 Μακρίνον (ον)	—	—	—	1	4
9 Στολὸδον (Διπόταμο)	1	—	—	—	4

10 Καμινιά (Ἀνθρακίτης)	—	—	—	1	—
11 Μανασσή	1	—	—	—	4
12 Καλωτὰ	1	(Ἑλληνοδημ.)	1	—	5—3
13 Λιγγιάδες	—	—	—	1	3
14 Δζονδύλλα ἢ Τσον-τίλα (Δίκωφο)	1	(Ἑλληνοδημ.)	1	—	6—3
15 Δοδρά (Ἀσπράγγελοι)	1	1	1	—	6—4
16 Δόλιανη (Νέο Ἀμαρούσιο)	1	(Ἑλληνοδημ.)	—	—	6
17 Φραγγάδες	1	»	1 (μὲ Νηπ.)	—	5—4
18 Νεγάδες	1	»	1	—	6—3
19 Σκαμινέλι (ον)	1	(Ἑλληνοδημ.)	1	—	6—3
20 Καπέσσον	1	»	1	—	4—4
21 Μονοδένδριον	1	»	1	—	5—3
22 Ἄνω Βίτσα	1	»	—	—	5
23 Τσερβάρι (ον) (Ἐλαφότοπος)	1	»	1	—	6—4
24 Ἄνω Σουδενὰ (Ἄνω Πεδινὰ)	1	»	1	—	7—3
25 Βούλτζη ἢ Μπούλ-τσου (Ἐλάτη)	1	»	1	—	7—4
26 Λιασκοδέτσι (ον) (Λεπτοκαρυὰ)	1	»	1	—	4—3
27 Μάγια (Κήποι)	1	»	1	—	5—1
28 Καδάλι (ον)	—	1	—	—	3
29 Τσερνέσι (ον) (Ἐλατοχώρι)	—	1	—	—	5
30 Κάτω Βίτσα	—	1	—	—	4
31 Κουκούλι (ον)	1	(Ἑλληνοδημ.)	—	—	4
32 Σο (υ) πούτσέλι (ον) (Δίλοπον)	1	»	—	—	4—3
33 Βωδούσα	1	»	—	—	6 ⁴
34 Βραδέτον	1	1	—	—	2
35 Παλαιοχώριον Λαϊστίν	—	1	1	—	2—2
36 Κάτω Σουδενὰ (Κάτω Πεδινὰ)	1	(Ἑλληνοδημ.)	—	—	6

1) Στὸν κατάλογο I ποῦ ἀναγράφει 35 χωριά δὲν περιλαμβάνονται τὰ σχολεῖα τῶν χωριῶν α) Σοποτσέλιου, β) Κάτω Σουδενῶν. Στὸν κατάλογο II δὲν ἀναφέρεται τὸ σχολεῖο τοῦ χωριοῦ Δραγάρι.

2) Στὴν ἀναγραφὴ τῶν ὀνομάτων τῶν χωριῶν, καθὼς καὶ στὰ ἄλλα στοιχεῖα τοῦ καταλόγου ποῦ χρησιμοποιοῦνται, τηρήθηκε ἡ ὀρθογραφία τῶν κειμένων καὶ ἡ εἰρὰ καταχώρισής τους σ' αὐτόν. Σὲ παρένθεσι δίνεται ἡ σημερινὴ ὀνομασία τοῦ χωριοῦ.

3) Στὶς 8 τάξεις πρέπει νὰ ὑπολογίζονται οἱ τάξεις τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ δημοτικοῦ σχολείου καὶ ἴσως 1 τῆς τοῦ νηπ/γείου. Στὶς πάνω ἀπὸ 4 τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ πρέπει νὰ ὑπολογίζονται τάξεις Ἑλληνικοῦ σχολείου καὶ Νηπιαγείου.

4) Τὸ σχολικὸ κτίριον τῆς Βωδούσας εἶχε καταληφθεῖ στίς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ 1890 ἀπὸ τὴν Βουλγαρικὴν προπαγάνδα καὶ τὸ σχολεῖο δὲ λειτουργοῦσε κανονικά.

(Συνεχίζεται)

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΣΤΟΝ ΗΠΕΙΡΩΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗ ΧΑΡ. Δ. ΠΕΤΣΚΟ

1) Στὸ λογοτεχνικὸ διαγωνισμὸ τῆς Ἡπειρωτικῆς Στέγης Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν τοῦ ἀπονέμηθηκε τὴν 25/1/81 ὁ Ἀ' Ἐπαινος γιὰ τὸ διήγημα τοῦ «Ἡ Ἀνάστασις τῆς ἀγάπης».

2) Ὁ ἴδιος Ἡπειρ. Πνευματικὸς οργανισμὸς τοῦ εἶχε ἀπονέμει βραβεῖο στὸ «Τὸ φάντασμα τοῦ Ἀσσυρίου» τὴν 27/8/77.

3) Στὶς 31/10/78 σὲ θεατρικὸ δια-

γωνισμὸ βραβεύθηκε τὸ δραματικὸ μονόπρακτο «Τὸ Κούτσουρα», ποῦ βρίσκεται στὸ βιβλίο «Ἡ Πηνελόπη σὲ Ἡπειρ. χωριό».

4) Τὴν 17/1/81 ὁ Σύλλογος Ἑλλήνων λογοτεχνῶν τοῦ ἀπένευσε τιμητικὴν περγαμηνήν, εἰς μνήμην τῆς προσφορᾶς τοῦ ἐπὶ τὴν τέχνην, τὴ συμβολὴν τοῦ ἐπὶ τὴν ἀνύψωσιν καὶ καλλιέργειαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὴν ἐνδρετὴν πολιτείαν του.

Τὸ τελευταῖον ἔχει ἰδιαιτέρην ἀξίαν, γιὰτὶ ὁ ἴδιος δὲν ἀνήκει στὸ Σύλλογον ποῦ τὸν ἐτίμησε, ἀλλὰ στὸν ὅσον Ἑλλήνων λογοτεχνῶν.

Ὁ Παναγιώτης ὁ Γκανᾶς ἡ Ρούντας

Μερικά περιστατικά ἀπ' τὴ ζωὴ του

Ὁ Παναγιώτης Γκανᾶς ἡ Ρούντας, ἦταν ἀπὸ τὴ Βίτσα. Ὁ Γκανᾶς εἶχε δυὸ ἐπαγγέλματα ἀπ' τὰ ὁποῖα λίγο πολὺ ζοῦσε αὐτὸς καὶ ἡ ἀρκετὰ μεγάλῃ οἰκογένειά του. Τὰ ἐπαγγέλματα αὐτὰ ἦταν τοῦ ὀργανοποιῆ καὶ τοῦ σιδερέα. Καὶ τὰ δυὸ τὰ ἐπαγγέλματά του τὰ ὑποστήριξε μὲ τὸ κεφάλι του ὁ Γκανᾶς, μὴν τοῦ ἔλεγε πὼς δὲν παῖζει καλὸ βιοτὶ ἢ πὼς δὲν ἔχει νὰ βῆφει τὸ ἀτσάλι στὴν ὥρα του. Πάινευε πολὺ τὴ δουλειά του καὶ δὲν δέχονταν τίποτε ἀπὸ κανένα ὅτι κάποιος ἄλλος ἔκανε καλύτερα τὴ δουλειά αὐτή. Στὸ βιοτὶ πάλι κανένας δὲν τὰ κατάρθεσε ὅπως αὐτὸς στὰ παλιὰ τραγοῦδια· στὶς πατινάδες καὶ τὶς χιανοβέρρες. «Τὸ γ' χαμένο» ἔλεγε κῆρ τὴ Παναῖα π' θὰ σ' πάρ' οὐ Στουμπους τ'ς δώδεκα πατινάδες. «Α'» ὁρὲ πῆγες ἡ εἰδικὴς περιδουλοῦστον σπασμένον τοῦ Νούσια. Τ' Νούσια οἱ περιδουλ' βγαίνουν κρῆς φρετίες καὶ τὰ δ' ἔκλεια τὰ κουνάει μὴ σιάλ', κ' γ' ὅτ' τὰ βράζου στὸν καμίν' μὲ τ' Γκανᾶς.

Ἐμεῖς ἔδω στὸ Καπέσοβο τὸν ἔξαμε καὶ ἀπὸ τὰ δυὸ του τὰ ἐπαγγέλματα, τὸ ἕνα ποὺ ἦταν ἀξεχώριστο κομμάτι ἀπὸ τὴν κομπανία τοῦ Νίνου, τοῦ Μπεκάρη καὶ τοῦ Μανούση καὶ τὸ δεύτερο ποὺ ἐρχόταν στὸ χωριὸ φθινόπωρο καὶ ἀνοίγει καὶ εἶταιρε τὰ δικέλια, τὶς τσάπες καὶ τοὺς κασιμάδες καὶ τὰ τσελίκου στὸ καμίνι του, στὴ Βίτσα. Γιὰ τὸ χωριὸ μὲν τὸ Καπέσοβο ὁ Γκανᾶς ἦταν χωριανὸς ποὺ ταξίδευε γιὰ λίγο καιρὸ καὶ ἐρχόταν πάλι στὸ χωριό. Ἔτσι τὸν εἶχα καταλάβει μικρὸς.

Στὸ χωριὸ ἐρχόταν καὶ χωρὶς νὰ ἔχει δουλειά· τότε περνοῦσε ἀπὸ γάμου καὶ ἀπὸ πανηγύρια καὶ τότε ἐρχόταν μὲ τὰ ντριβίντσια (μικρὰ βαρελάκια - δοντοῦλια) ἔμετοχ (εἰδικά) γιὰ κρασί. Τὶ νὰ πρωτοθυμῶ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπο αὐτό, ἔχω τόσα πολλά.

Θυμάμαι μιὰ φορὰ Μάρτη μήνας ἦταν, ἤλθε στὸ χωριὸ μὲ ἕνα χιονόνερο φοβερό. Καθόμαστε στὸ μαγειριὸ, ἀκούσαμε ἀνοίξε ἡ ἐξώπορτα, περμμέναμε νὰ δοῦμε ποῖος εἶναι μὰ δὲν φαινόταν κανένας. Σὲ λίγο ἀκούσα καὶ νὰ μουμουρίζε κάποιος καὶ ἔκαμε πὼς ξερόθηκε ἔτσι γιὰ νὰ ἀκούσουμε ὅτι κάποιος ἦταν βήχας ἔξω καὶ βλέπω ἕνα Γκανᾶ ἀσπρὸ ἀπ' τὸ χιόνι.

Πὼς βρέθηκε ἔδω ὁρὲ Παναγιώτη, τοῦ λέω, ἔλα μέσα. Μὴ γέλας πλὴς τοῦ πορνοῦ οὐ καρὸς καὶ ξεκίνα, ἦταν ἡλιος, μοῦ εἶπε.

Ἐλα, ἔλα μέσα, τοῦ εἶπα, νὰ σε σταθεῖς στὴ φωτιά.

Ἀμ' τώρα ἔρθε ὡς ἰδῶ, θὰ νὰρ-θῶ, τὶ θὰ κάνω.

Μπῆκε μέσα ἀπὸ τὴν εἰσοδὸν καὶ χιόνισα ἀπὸ πάνω του, ἀπλόσε τὰ χέρια του κατὰ τὴ φωτιά καὶ ἔπιασε

τὸ φλυτζάνι μὲ τὸν καφέ, ποὺ τὸν εἶχε φτιάξει στὸ μεταξὺ ἡ μάνα μου σιδήσαντι.

Νὰ βρῶ λές, τίπουτα δ' ἔκλεια στὸν χοιριό.

Πὼς δὲ θὰ βρεῖς, τοῦ εἶπε, οὐ κόσμους τώρα ἀρχινάει καὶ σκαθ' τ' ἀμπλῖα.

Καμιά στάλα κρασί, τί λές, θὰ βρῶ.

Κι κρασί θὰ βρεῖς.

Ἰσὺ ἔχ'ς, ἂν ἔχ'ς βγαλμένου βά-λι μ' καμιά κοίτα.

Ἔχου, πὼς δὲν ἔχου, Κύρ Παναγιώτ'.

Καὶ σηκώθηκε ἡ μάνα μου καὶ τοῦ γέμισε ἕνα νεροπότηρο (κού-πα) κρασί, τὸ ὁποῖο κατέβασε μο-νορούφι. Μετὰ σκούπισε μὲ τὴν παλάμη του τὸ μουστάκι του καὶ εἶπε:

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Σὲ λίγο ὁ καιρὸς καθάρισε καὶ βγήκε ἡλιος. Ἀπὸ κατέβασε ἀκό-μα μιὰ κούπα κρασί, σηκώθηκε καὶ ἔφερε γύρω τὰ σῆπια, ἔπιασε πολ-λὰ δικέλια, κασιμάδες, τσεκούρια, κλαδευτήρες, τσάπες. Ἦταν τόσα πολλὰ ποὺ δὲν μπόρεσε νὰ τὰ πάρ-ει καὶ τ' ἔφερε στὸ σῆπια μᾶς περ-νοῦσε. Μετὰ σκούπισε μὲ τὴν παλάμη του τὸ μουστάκι του καὶ εἶπε:

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ποῖος πῆρε τὴ λίρα;

Κανένας δὲν μπόρεσε. Σιγὰ σιγὰ δυὸς ἀρχισαν νὰ ὑποψιάζονται τὸν Γκανᾶ καὶ ὁ Μπεκάρης - ὁ ἀξέγα-στος ἐκεῖνος λαοτιέρας - τοῦ εἶπε κατὰνοῦρα.

Ἐπὶ Γκανᾶ πῆρε τὴ λίρα.

Ὁ Γκανᾶς διαμαρτυρήθηκε ὅτι δὲν πῆρε αὐτὸς τὴ λίρα καὶ τότε εἶπαν ὅλοι νὰ κάμει δοκο καὶ νὰ βάλει τὸ χέρι του στὴν εἰκόνα τοῦ Ἀγίου. Ὁ Γκανᾶς δέχτηκε καὶ μπῆκε στὸ παρεκκλήσι νὰ κάμει τὸν δοκο καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἶπε τὸ χέρι του στὴν εἰκόνα εἶπε:

— Ἀγίε, ἄν πῆρα γιὰ τὴν λίρα νὰ τ'ς βγάλ'ς τὰ μάτια.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

μεῖ πάλι δοκο. Πάλι δέχτηκε ὁ Γκανᾶς καὶ μπαίνουν πάλι στὸ παρεκκλήσι καὶ βάζει τὸ χέρι του στὴν εἰκόνα τοῦ Ἀγίου Μηνᾶ καὶ λέει:

Ἀγίε, ἄν πῆρα γιὰ τὴν λίρα νὰ τ'ς βγάλ'ς τὰ μάτια.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

τὴν κουνένη ἀρχισε νὰ τοῦ παίρ-νει τὸ μέρος καὶ νὰ τοῦ λέει πῶς γιὰ νὰ καταλάβουν νὰ πάνε στὴν ἐκκλησία νὰ κάμουν στὴν Πανα-γία δοκο.

Πᾶμε μὰ τὴν Παναῖα Σωτήρη, εἶπε ὁ Γκανᾶς καὶ σηκώθηκε ἀπὸ τὴ θέση του καὶ τραβήξαν ὅλοι γιὰ τὴν ἐκκλησία. Ἀνοίξαν τὴν πόρτα, μπῆκαν μέσα καὶ ὁ Γκανᾶς στάθηκε μπροστὰ στὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας καὶ εἶπε:

Παναῖα μ' ἂν ἐγὼ πῆρα τὴν λί-ρα νὰ...

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

νῶτα πραγματικότητα ἔκεινο ποὺ εἶχε ὁ Γκανᾶς: «Σεβ' οὐ Γκα-νᾶς τὴν καὶ». Πολλὲς φορὲς πάλι καθόταν στὸ χωριὸ μεχρὶ ποὺ νύχ-τωσε παίζοντας βιοτὶ. Στὸ χωριὸ εἶχα ἕνα βιοτὶ, τὸ βιοτὶ τοῦ πα-τερα μου. Τὸ βιοτὶ αὐτὸ ἦταν Σαναβάρους. Ποὺ νὰ ἔξαμε τὴν ἀξία τότε. Ὁ Γκανᾶς ὅμως τὴν εἶχε καταλάβει, ὅχι τάχα κα-τάλαβε ὅτι τὸ βιοτὶ αὐτὸ δὲν ἦταν σὰν τὰ ἄλλα βιοτὰ (σανίδια, ὁ-πως αὐτοὶ) ἦταν κάτι ποὺ ἀπεδίδε περισσότερο ἀπ' τ' ἄλλα βιοτὰ. Τὸ βιοτὶ αὐτοῦ τὸ τέ-λος ἦταν νὰ τὸ πάρει κάποιος ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ποὺ πέρασαν στὸ χω-ριό, ὅταν εἶχαμε φύγει ὅλοι ἀπὸ τὰ χωριά ἀπὸ τὸ φόβο τοῦ ἐμφυ-λίου πολέμου καὶ νὰ τὸ σπᾶσει πᾶ-νι σὲς πέτρες τοῦ γκαλντερεμιῦ τῆς αἰῆς τοῦ σπιτιοῦ μᾶς, παροῦ-σα μερικὸν ποὺ εἶχαν τὸ θάρος τοῦ δεικνύοντι στὸ χωριό. Τὸ βιο-τὶ λοιπὸν αὐτὸ καὶ ἕνα ντέρι ἀπο-κρητίκο, ποὺ ὅταν τὸ ζεσταίνεις νὰ τεντώσει μύριζε γνίζα, ἦταν ἔ-κεινα ποὺ πολλὲς φορὲς ἔκαναν τὸ Γκανᾶ νὰ ξημερώνει γλέντωντας στὸ χωριό. Τὸ ντέρι τὸ δαροῦσε ὁ Τάκης ὁ Νουσιᾶδης μὲ τὸ χρό-νο ποὺ τοῦ εἶδνε ὁ Γκανᾶς. Πολ-λὲς φορὲς ἀπὸ τέτοια γλέντια τὰ κοινοῦσε ὁ Γκανᾶς καὶ ἔφηνε τὸ πρῶτ' μὲ γέλια καὶ χαρὲς.

Μιὰ φορὰ πάλι, ὅπως τὸ μολο-γοῦσε μόνος του αὐτὸ, φεύγοντας ἀπὸ τὸ χωριὸ στοῦπ' στὸ μεθύσι ἀπὸ τὸ πολὺ κρασί ποὺ εἶ-χε πῆ, παρακάτω ἀπὸ τὴν Ἀγί-αν Μηνᾶ, πῆγε νὰ περάσει τὸ χαντά-κι τοῦ ἀγίου τοῦ δρόμου τὸ ὁποῖο ἦταν ἀνοικτὸ καὶ τὸ πρόσδο τοῦ πῆρε ἔκφραση ἀπορίας. Φανερὴ ἦταν ἡ ἀμηνανία του. Ἐβαλε τὸ καπέ-λο του στὸ κεφάλι, ποὺ ὡς ἐκεῖνη τὴν ὥρα τὸ βαστούσε στὸ χέρι, εἰσαῖε τὸ βιοτὶ καλὰ στὴν πλάτη του, ποὺ τὸ εἶχε σὲ μιὰ σακούλα δεμένο μὲ ἕνα σχοινί καὶ μὲ φαν-ερὴ στενοχώρια μοῦ εἶπε:

Ἰδοὺν ὁρὲ τοῦ Βουλοδῆμου τοῦ βρουπιδ' μὲ τ'ν ἀγιδούρα τ' χωριοῦ ποὺ κατανάει οὐ ἀνθρώ-που μὰ τὴν Παναῖα ποὺ κατα-νάει.

Οἱ ἄλλοι τοῦ εἶπαν ὅτι τοῦ ἔλε-γα ψέματα πὼς πῆρα τὴν γίδα τοῦ χωριοῦ.

Λέει νὰ μὴ σιαχούλησι τοῦ ζα-γὰρ τ' κερατὰ, αἱ καὶ τὶ ἔχου νὰ τ' φ'κιάκου.

Εἶχε περάσει ἀρκετὸς καιρὸς ἀπὸ τὸ περιστατικὸ αὐτό, ὅπου εἶ-πα πρῶτ' ἀνοίγει ἡ πόρτα τοῦ σπι-τιοῦ μου καὶ παρουσιάζεται ὁ Γκα-νᾶς καὶ χωρὶς νὰ μοῦ πῇ οὔτε κα-λημέρα μοῦ εἶπε:

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

φουρου καὶ δὲν πάντα καλὰ, τὰ ντριβίντσια θὰ μὴ μποροῦσαν σκιρτοῦν. Στ' σκάλα τ' Κοκ-λιού μ' μπαίνουν τὰ χαλίκια στοῦ ποντάρι. Ὡς π' κατέβ'κα στοῦ ποντάρι, ὅτ' δὲν εἶχα τ' μιὰ τ' κορυδέλα, κατάλαβα ὅμως π' ἀπόμ'νει ἡ κορυδέλα. Τρύπου-σα στοῦ μύλου, μαζόχ'κα σὲ μιὰ ἀκρὴ καὶ μὲ πῆρι οὐ ὕπνους. Δὲν ἔξω πόσο κοιμήθ'κα, μὲ ξύπνη-σαν οἱ φρονεῖς τ' Μήτο.

Πατέρα ὁρὲ, πατέρα ὁρὲ, εἶ-πάτε; εἶ ὁρὲ, εἶ, εἶ, εἶ, τ' ἀπουλοῦθ'κα.

Ποῦ ἴσι;

Ἰδῶ ἔλα κάτου.

Ἐρθε πλὴς οὐ Μήτσιους καὶ τὸν ἔστ'λα καὶ πῆρε τ'ν κορυδέλα καὶ ἀπογυλ'γάλ' πῆγανιν στοῦ χοιριό τὰ μισάν'χτα.

Ἦταν κατοχὴ, 10 Σεπτεμβρίου τοῦ '42, εἶχαμε στελεῖται τὸν το-σπάνιο τοῦ χοιριοῦ νὰ πάρει μιὰ κουνιούρα ἀπὸ τὴ Βίτσα, γιατί εἶ-χαμε ἀρρωστοὶ τὸν Βαρζόκα ἀπὸ τὸν τύφο καὶ βαστούσα τὰ γίδια τοῦ χοιριοῦ ὡς ποὺ νὰ γυρίσει ὁ τοσμπάνος. Ἐκεῖνο τὸ πρῶτ' κατέ-βαινε ἡ κομπανία τὰ δρογὰ ἀπὸ τὸ Βραδέτο, ποὺ ἦταν ἐκεῖ στὸ πανηγύρι. Πρῶτος καὶ πολὺ μπο-ροῦσε ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐρχόταν ὁ Γκανᾶς μόνος του. Ὅταν ἔφτασε κοντὰ σταμάτησε καὶ μοῦ εἶπε:

Κατ' μὲ τ'ν ἀγιδούρα δὲ βλέπου.

Τὶ νὰ κάνουμε Παναγιώτη, τοῦ εἶπα, ὁ καιρὸς ποὺ ἔφτασε ὅλα θὰ τὰ κάνουμε.

Ἀνιγόνισε κανὰ δυὸ φινεῖς τὰ μάτια του, τὸ στόμα του ἔμεινε ἀνοικτὸ καὶ τὸ πρόσδο τοῦ πῆρε ἔκφραση ἀπορίας. Φανερὴ ἦταν ἡ ἀμηνανία του. Ἐβαλε τὸ καπέ-λο του στὸ κεφάλι, ποὺ ὡς ἐκεῖνη τὴν ὥρα τὸ βαστούσε στὸ χέρι, εἰσαῖε τὸ βιοτὶ καλὰ στὴν πλάτη του, ποὺ τὸ εἶχε σὲ μιὰ σακούλα δεμένο μὲ ἕνα σχοινί καὶ μὲ φαν-ερὴ στενοχώρια μοῦ εἶπε:

Ἰδοὺν ὁρὲ τοῦ Βουλοδῆμου τοῦ βρουπιδ' μὲ τ'ν ἀγιδούρα τ' χωριοῦ ποὺ κατανάει οὐ ἀνθρώ-που μὰ τὴν Παναῖα ποὺ κατα-νάει.

Οἱ ἄλλοι τοῦ εἶπαν ὅτι τοῦ ἔλε-γα ψέματα πὼς πῆρα τὴν γίδα τοῦ χωριοῦ.

Λέει νὰ μὴ σιαχούλησι τοῦ ζα-γὰρ τ' κερατὰ, αἱ καὶ τὶ ἔχου νὰ τ' φ'κιάκου.

Εἶχε περάσει ἀρκετὸς καιρὸς ἀπὸ τὸ περιστατικὸ αὐτό, ὅπου εἶ-πα πρῶτ' ἀνοίγει ἡ πόρτα τοῦ σπι-τιοῦ μου καὶ παρουσιάζεται ὁ Γκα-νᾶς καὶ χωρὶς νὰ μοῦ πῇ οὔτε κα-λημέρα μοῦ εἶπε:

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

Ἐ τοῦ βλουμένου, τώρα γιαντι-ζοῖ ἀπ' τοῦ δρόμου σὰ στοὺς κάρ-νον πῆγνι, μπαλῶσαμου ἦταν.

μᾶνα μου καφέ καὶ σὰν τὸν πῆρε στὰ χέρια τοῦ τῆς εἶπε:

Τώρα π' λές Μιχαλάκινα νὰ φέρ'ς καὶ μιὰ κούπα κρασί γιὰ νὰ μὴθ' οὐ γιὼς νὰ σιαχλεβ'.

Ἐνα περστικὸ ἀκόμα πὺν συ-νέθηκε στὸ Βίκο, ἦταν ὅταν ἕνα Πάσσα ὀρισμένα παιδιὰ τότε, ἀ-πορασίσαμε νὰ πᾶμε στὸ Βίκο γιὰ ἀγριόγίδα, παρὰ τὴ γνώμη τῶν γονέων μᾶς. Σὰν ἀρχηγὸς μᾶς ἦ-ταν ὁ Λόνης Τόλογλου. Ἀμέσως γεμίσουμε τὰ ὅπλα μᾶς καὶ προχω-ρήσαμε πρὸς τὸ σημεῖο ποὺ ἀκου-γόταν περσάδα καὶ πέφτουν, δει-γμα δὲ κατὰ ζωντανὸ ἐκινεῖτο ἔ-κει. Ὅλοι μὲ τὰ ὅπλα προετοιμα-μένα προχωροῦσαμε σιγὰ σιγὰ. Ὁ-ποῦ ἐκεῖ ποὺ ἀκουγόταν τὰ περ-σάδα παρουσιάστηκε ἡ φαλάκρα τοῦ Γκανᾶ καὶ σὲ λίγο φάνηκε ὁ-λ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΔΥΟ ΓΕΡΟΝΤΩΝ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Κόπασε ἡ βροχή, κόπασαν κι οἱ στάλες, μαζί σήχασε κι ἡ σачи-σμάρα τῶν δύο γερόντων κείνη τὴ νύχτα τῆς σκοταδιᾶς. Σὰ δύο φαντάσματα κινούνταν μὲ δῖψα γιὰ γαλήνη σὲ χρόνον ποὺ ἐδω-δῖαζε ἔξω ἡ ἀνοιξη, τ' ἀγγέλια τῆς ἀνθήσεως.

Ξεκίνησαν κι ἦρθαν στὸ χωριὸ γιὰ σύγγραμμα, γι' ἀναπόληση, γι' ἀνάσπασμα τῆς ροῆς στὸ αἷμα κι ἡ-θραν τὸ γρημὸ τῆ λαχτάρα τῆς θρονοβορῆς. Τίταν καὶ τοῦτο τὸ καλοσῶμα μὲς τὸ σκοτάδι τῆς μοναξιάς!!

Στάπα κυρά μου νὰ μέναμε λίγο ἀκόμα κάτω στὰ παιδιά. Ἐστὶν πουθενά, ἢ ἔραγες ποτε καὶ ποτε ν' ἀνεδοῖμε δόγμα. Νὰ τώρα τράβα-τα. Δὲ χόραγε ἀπάντηση κι εὐστρό-φα ἡ Ξανθίππη λέει στὸν Ἀντρέα.

Ἄ! πᾶμε νὰ συμψήσουμε τὴ φω-τιά. Καὶ πού δὲν τὴν ἐθύσσα, πᾶ-με νὰ σοὺ κάνω ἐνατάρ. Γιὰ πα-ρατυρανθρώτικες καὶ σὲ σήμερα γιὰ τούτ' τὴν ἀπολαβή.

Αὐτὸ π' δὲν ἤθελε κι ὁ κυρ' Ἀν-τρέας μὰ κι ὁ ἄνθος εἶχε φτερου-γήσει. Ὡρες τὰ νεύρα ζοῦσαν πα-ρατεντωμένα δίχως ν' ἔνα τοιγά-ρο. Ἦταν καὶ τὸ κρῖτο πρόσδετη γεροντικὴ σκοτούρα. Σὲ κείνα τ' ἀπέρριπτα δομάτια καὶ τὶς σάλες τ' ἀρχοντικοῦ π' οἶχε καὶ λίγα τζά-μια σπασμένα, τὸ κρῖτο βολόδρενε τὰ δύο γεροντικά κορμιά κι εἶχε ἀποσώσει τὸ κίτρινο χρώμα ἀπ' τὶς φράσες τους! Βαδίζοντας γιὰ τὸ τζάμι γέμιναν καὶ τὴ μυρου-διά ἀπ' τὸ μουλιασμένο χῶμα π' εἶχε περάσει στὸ σπίτι σὰν ἄρωμα γνῶμοιο τοῦ ἀνοσιγιάτικου κραδα-μοῦ.

Ὁ κυρ' Ἀντρέας καὶ δὴ ὅπως πάντα ἀρέντης, ἀπλώσε τὴν ἀριῖδα ἐνῶ ἡ κυρὰ Ξανθίππη μὴδὲ σύ-μμως τὴ φωτιά καὶ πῆρε μὰ πό-για, κοίταξε καὶ σήκωσε τὸ μπρῖο κι αὐτὸ δίστασε νὰ καροζοῦτι κι τὶς δύο τσάφες π' σάφζονταν ἀκό-μα ἀπ' τὸ γάμο τους.

Ὅλα μὲ τάξη στήθηκαν καὶ στὴ γωνιά κι ἡ φωτιά τὸ μπρῖο κι τὴ φω-τιά μὲ τὸ βουνίσιο τσάι. Ἡ πό-στρα καὶ ἡ τάξη τῆς κυρᾶς τ' Ἀν-τρέα ἦταν βίωμα Ζαγορίσιο. Στὴ στιγμή τὰ σήκωσε ὅλα ἀπ' τὴ θέση πού μὲ τάξη τάξε ἀπ' τὸ περασμέ-νο καλοκαίρι. Ὅσο σχολαστικὴ καὶ ἐπιμελὴς ἦταν ἡ σύζυγος, τόσο ἀτσάλος κι ἀνοικοκίερος ἦταν ὁ σύζυγος κι αὐτὸ ἴσως γιὰ τὸν ἀ-φέντης ἀρέσκονταν ἄλλος νὰ τὸν ὑπερηφεί καὶ στὰ πὺ ἀπλὰ προ-γίματα.

Μορ Ξανθίππ' στὸ ἄφρε οὖβρε τὰ σήκωσε καὶ νὰ τοῖσαςες τοῖτο τὸ τσάι τ' ἀγάλασμα. Μ' οὐφρες τώρα στὸ νῦν τὸν πρῶτο τὸν και-ρὸ, δταν δόγρια νάπαντροι, πίναι-με τὸν καφέ ἢ τὸ τσάι ἢ στεγνώναι-με μετὰ ἀπ' τὴ δουλειά καὶ κάναι-με τὰ γυμνά δνεια.

Μ' ἔταζες ζωὴ παραμυθένια καὶ γὰ τρώγοναν ἀπὸ μέσα γιὰτὶ ἔβλε-

πα πόσο πληρίαζε ὁ καιρὸς νὰ μοῦ φῆγες γιὰ τὰ ξένα ἀφού κι ἄλλας μ' εἶχες φολιάσει καὶ τὸ πρῶτο παιδί μὲς τὴ κοιλιά. Ὅποτε ζυ-γώνω καὶ στρώνομαι. Δὴ στὸ τζάι: μόνο κείνο τὸ ὄνερο θυμιάμαι, τ' ὄνερο τοῦ παραμυθιοῦ πού μ', ἔ-λαθες δταν καθόμιον ν' ἀναμένα κάρβουνα. Μὲ παιδούλα ἀγγή-καὶ ἀβγαλτὴ ἔπεντε στὰ χέρια στὴν ἀγκυλιά τ' ἄντρα, τὸν ἀγάπα-σε τοῦ ἔδινε τὴν ψυχὴ τῆς κι ὅστερα τῆς τὸν ἀρπαξε τὸ ταξίδι στὸν Κα-ναδά, στὴν Ἀμερική, τὴν Αἴγυπτο, τὴν Ρουμανία, τὸ Μονμάνοβο, τὴν Αὐστραλία. Σ' ἔτρωγε τὸ ἄγχος ἡ στενοχώρια. Ἐρτάσε ἐκεῖ, βρή-

ΤΟΥ Κ. ΒΑΣ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ

κε δουλειά, πέρασε εὐκόλα στὸ Ἑλλινικό, γλῆτωσε ἀπ' τοὺς κλέ-φτες, ἀπ' τοὺς Τούρκους, τοῦτρω-σαν τὰ γρόσια. Μέρους νύχτες δὲν κοιμόμουν περιμένοντας γράμμα σου.

Γέννησα τὸ πρῶτο παιδί καὶ δὲ ξέραμε τὴ διεύθυνση νὰ σοὺ γρά-ψωμε γιὰ τὸ πρῶτο ἀγγελιοῦδι πὺ πλώαμε. Τὸ φράσκιο να δὴ κοντὰ στὴ φωτιά, τὸ κοινούσα στὴ σα-μάντσα, θυμιάμα καὶ τοῦτο τὸ στοιχάκι πὺ τὸ ἐπλάθα: «Νάνι, νάνι τὸ παιδάκι, νάνι κι ἔρχεται ὁ πατέρας τοῦνα κεὶ στὰ ξένα φέρεε στὸ παιδάκι σῖνα, μπόμπιλα πολλὰ κι ἄσπρο χρώμα τὸ ψομί.»

Τοῦτῃ ἡ ἔξαρση κι ἐπιστροφή στα περασμένα ἦταν ἐπιθυμητή. Ὁ-τὰν ὁ ἀνδροπαρὸς ξεπεράσει τὸν κίνδυνο, αἰσθάνεται μὰ ἀνθήρη κι ἐφορία στὴν ψυχὴ, πὺν στὰ γε-ρόντια ἐκδηλώνεται περισσότερο ὅς τις ἀναινήσεις.

Τοῦτο τὸ τσάι μονο Ξανθίππ' μᾶς ἤθελε ζεστοκοπία καὶ ἢ ἔρε-ρε καὶ μένα στὰ χροῖνα κείνα πὺν μὲ λαχτάρα περιμένα κεὶ στὸ Χω-ροῦ τὸ δέμα μὲ τὸν τραχανά καὶ τὴν ὀρίανη, ραμμένο μὲ τὰ χερῶνα τῆς καλῆς μου. Καὶ μοῦ ἔκανε ἐν-τύπωση μὰ φορὰ πὺν μοῦ εἶχες καὶ τσάι βουνίσιο κι ἔγραρες: «Τὸ τσάι τ' ἔδωκε ὁ Σοκράτης (ὁ πρῶ-τότοκος γινὸς), στὴν Ἀλατσα, πῆ-γε κεὶ ψηλὰ καταγοραιοσύνησε, χάθηκε μὰ μέρα στὸ βουνό, νιν-δύνει καὶ ἀπ' τὰ σκιὰ τὰ Τσου-μανέκια στὴ Δρακόνινη, γιὰ νὰ υἰάση τσάι γιὰ τὸν πατέρα του». Κεῖνο τὸ τσάι τὸ κρατοῦσα στὸ κό-νισμα καὶ ποτὲ δὲν σοὺ ἔγραφα ὅ-τι κεὶ ψηνύασαν στὴ ἔσση καὶ δὲν παραπῖναμε τσάι. Γιὰ μένα ἦ-ταν μεταλαβὴ γιὰτὶ ἦταν μαζεμένο ἀπ' τὸ καὶ τοῦ μοῦ, τὰ χέρια τῆς ψηνῆς υιοῦ!

Ποῦ ἤθελες νὰ ἔξω γὰ τὴ και-ρὸ ἔκανε κεὶ κάτω. Κεῖνα ὅλο κεί-νο τὸ τσάι πὺν σοὺ στέλαιε, ἔτσι πῖνε γαιένω;

Ὅχι, ἦταν τόσο γλυκό, τόσο

Περὶ Κατουμένων τὸ ἀνάγνωσμα...

φίλτατε Κύριε Διευθυντά,

Στὸ φύλλο τοῦ Ὀκτωβρίου 1989 διάβασα τὴν ἀπάντησιν στὰ «Κα-τούμένα» μου τοῦ ἐκλεκτοῦ φίλου κ. Γιάννη Σαραλή.

Γράφει λοιπὸν ὁ κ. Σαραλὴς ὅτι ἀπὸ τὰ ἐτῆ 1873 - 1894, εἰκοσιένα ὁλόκληρα χρόνια διέθεσε τὸ Μον-αστήρι τῆς Σπηλιώτισσας γιὰ τὸ Με-σοβουνί καὶ τὸν Ἅγ. Μηνά τὸ ποσο-τὸν 27649 γροσίων. Τρομερὰ μεγά-λο τὸ ποσό!... Κάπου 1316 γρόσια τὸ χρόνο καὶ γιὰ τὰ δύο χωριά.

Τὸ παραδέχομαι ὅτι ἡ Ἀρτίστα εἶχε Σχολαρχεῖο κι' ὅλα τὰ παιδιά τοῦ Μεσοβουνίου ἐκεῖ ἔχουν φοιτη-σει, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ δίχως καμιά εὐκολία ἐκ μέρους τῆς, ὅπως ἔκαναν τὰ Τσαρπλανά, ὅπου εἶχαν κάνει οἰκοτροφεῖο γιὰ τὴν περιθαλψὴ ξέ-νων παιδιῶν τὸ Σχολαρχεῖο.

Στὴ σελίδα 21 Ζαγορισιὰκ - Λα-μπριδὴ ἐκδοσὴ 1870 διαβάζουμε:

(...ἰδίως δὲ τῶν Δαμιανοῦ καὶ Ραφαήλ, ἀγορασάντων πρὸ 129 ἐτῶν γαῖας εἰς Μεσοβουνίον καὶ Ἅγιον Μηνά, ὡς εἶδομεν, διατη-ρηθείσας αἰῶς μέχρι σήμερον, ἔ-χει ὅχι εὐκαταφρονήτους ἀποδο-χὰς, χρησιμεύουσας ἐν μέρει πρὸ πολλοῦ καὶ πρὸς διατήρησιν τῶν σχολείων τῆς Ἀρτίστης...)

Νὰ λοιπὸν πὺ πῆγαιναν τὰ γεώμο-ρα τοῦ Μεσοβουνίου καὶ τοῦ Ἁγίου Μηνά.

Γράφει ὁ ἀγαπητὸς Γιάννης ὅτι ἡ

ζωντανή, ἀκόμα καὶ στὴν ψυχὴ μας!

Ὅταν ἀνταμώναι οἱ συνέλλη-νες τὸ βράζωμε, τὸ χλιαίνωμε καὶ τὸ μωκοπίνωμε. Φάρμακο καὶ χα-ρὰς λόγος πανήγυρσις γίνονται καὶ ἔρρενε τὸ κέρρι ὅπως σὰν νὰ ἦταν τοῖπουρο.

Ἡ ἴδια ἀγάλαση πέρασε καὶ στοὺς δύο ὅπως ἔπιναν τὸ ζεστό πὺν τοῦτῃ τὴ φορὰ ἦταν ἀγορα-σμένο ἀπ' τὸ μπαζάκι καὶ ἔχανε λί-γο ἀπ' τὴ νοστιμιά, μὰ καὶ δὲν τὸ-ξε μᾶσε τὸ χέρι τῶν παιδιῶν τους.

Γυρίζομε σὲ ἀναμνήσεις λὲς καὶ τῶν ὅλων ὅλα σιαγμένα!

Ἀς τοῦτῃ ἡ μπόρα ν' ἄπτεσε καὶ στὴν πόλιν καὶ νάβαλε ἡ ταράτσα στὸ σπίτι τοῦ γιοῦ;

Ὅχι μονο γυναίκα καὶ εἶχαν βάλει, ἔνα ὕμνο σὰν πίσσα κι ἔ-πιασε τὴ ραφὴ τῆς πλάκας.

Μετὰ ἀπ' τοῦτες τὶς κουβέντες, ἴ-σα ὁ νῦς τ' Ἀντρέα πῆγε σ' κείνο «Πᾶμε νὰ σοὺ κάνω ἔνα τσάι». Δὲν εἶπε ἡ κυρὰ του «Πᾶμε νὰ πῶμε ἔνα τσάι». Ποτὲ κείναις οἱ γυναῖκες δὲν λογάριζαν τὸν ἑαυ-τό τους μπροστὰ στὸν κύρη τους, στὸν Ὀδυσσεά τους, σὰν μὰ ὁ-ποια Πηνελόπη.

προσφυγὴ στὰ Τουρκικὰ δικαστήρια δὲν εἶναι πράξη τιμητικὴ γιὰ τὸ χω-ριὸ μου κι' ἔπρεπε νὰ τὴν ἀπομυ-νήσω.

Ἐγὼ ὑποστηρίζω τὸ ἀντίθετο, σκεπτόμενος τί θὰ γίνονταν σήμε-ρὰν ὅλα τὰ χωράφια τοῦ Μεσοβου-νίου καὶ Ἁγίου Μηνά ἐξακολουθεῖ-σαν νὰ εἶναι βακούφκα. Θὰ προσι-θόνταν κι' αὐτὰ στὴν τεράστια πο-σὴν δισεκατομμυρίων περιουσία τῆς Ἐκκλησίας, πὺν ἔχει μάλιστα καὶ εἰδικὸ ὄργανισμὸ γιὰ τὴν προστι-μία τῆς — ΟΔΕΠ.

Ἡ δεκάτῃ τοῦ Τουρκικοῦ Κρα-τους ἦταν μηδαμινὴ σὲ συγκρίσιν μὲ τὴν ἀφαίμαξη τῆς Σπηλιώτισσας. Καὶ γιὰτὶ δὲν διτηρήθηκε ἡ Μονή μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν δύο χωριῶν; Ἡ Ἀρτίστα μὲ τὰ πλάστη-της, τοὺς ξενητεμένους τῆς καὶ τὴ μακραίωνη ἱστορία τῆς δὲν μπορού-σε νὰ συντηρήσει τὸ Μοναστήρι σὲ μὴ ὑποφερτὴ τέλος πάντων ἐμφάνη-σιν ρημάξει!... Ἄρα ἡ Μονὴ τῆς Σπηλιώτισσας διατηροῦνταν ἀπὸ τὴν ἀφαίμαξη τοῦ Μεσοβουνίου καὶ τοῦ Ἁγίου Μηνά.

Βεβαίωνω τὸν κύριο Γιάννη ὅτι δὲν εἶχα καθόλου τὴν προθέσιν νὰ τιμῶ τὴ μνήμην τοῦ παπποῦ μου, πὺν πραγματικὰ πόνεσε, ἐργάστη-καὶ χάλασε ὁλόκληρη περιουσία μὲ τὸ χωριὸ του.

Μὲ τὰ γραφόμενά μου δὲν ἀναξ-παλὴς πληγῆς γιὰ τὸ φρονῆμα δι-νέξω καὶ μίσους. Εἶναι ἔνα θέμα ἱστορικὸ πὺν ἔπρεπε καὶ εἶχαμε χρε-ὸς νὰ τὸ πούμε καὶ στοὺς νεώτερους.

Ἄν ἔβρалан οἱ Μεσοβουνιώτες γν-φτο κι' εἶδαν τὸν Κ. Δούκα, δὲν το-ἔχω μᾶθε, ἀλλὰ οὐτε καὶ τὸ δω-φεῦδω, γιὰτὶ τὰ πνεύματα τότε ἦ-ταν πολὺ ἐξημμένα. Ὅσο γιὰ τὴν ὁ-πόπειρα ὅμως δολοφονήσαν τοῦ πο-τέρα μου, ἦταν νεὸς τότε, πὺν ἦ-ριζε μὲ ἄλλους νυχτὰ στὸ χωριό, ν-πάρχουν μαρτυρίες ἀδιάψευστες.

Ἄλλὰ παρ' ὅλα τὰ δικαστήρια, εὐ-νοκρατία, κακοδιοίκηση, πὺν εἶ-ναι ὁ καινούργιος Κώδικας, Δή-μων Κοινητῶν;) Ἡ Γραφειο-κρατία σὲ βαθμὸ πὺν νὰ υποτιμᾶ-ται ἡ ἀνθρώπινη νοημοσύνη. Ἀς εἴπωμε εὐχριστομένω ἀπὸ τὴν ἀπουσία τῆς βίας καὶ τοῦ Ἀμῶν.

Ἡ σημερινὴ πραγματικότης. Καθόλου τὶς καλὲς αὐτὲς σχέσεις.

Πάντως δὲν κρύβω οὐτε ἐγὼ οὐτε κι' οἱ ἄλλοι Μεσοβουνιώτες. Εἰ-μεστε περὶφανοὶ γιὰ τοὺς φτωχοὺς μας προγόνους, τοὺς ταπεινοὺς ἐ-κείνους κολληγούς, πὺν ὑποφέρει-καρτερικὰ πιστεύοντας ἐπὶ βοηθίᾳ τῶν ἐνίων.

Ἐμμερὰ οἱ σχέσεις τῶν δύο χω-ριῶν εἶναι ἀρίστες. Συνεπῶς τὸ ἱσ-τορικὸ μου σημεῖωμα δὲ διατρά-φει καθόλου τὶς καλὲς αὐτὲς σχέσεις.

Δημογραφικὸ Ἀπὸ τὸ χωριὸ μου Μικρὸ Πά-πικο. 32 Σπῆτια 15 πόρτες ἀνοι-χτές οἱ ἄλλες ἀνοίγουν γιὰ 2 μῆ-νι τὸ χρόνο. Κάτοικοι 30. Ἦλι-κία 10 ἀνὸ τῶν 75—90, 12 συν-τῆν Παναγία κι' ὅτι θά... εὐρυν-τὴν ποθητὴ γαλήνη κι' ἀνάσπασ-σιν ἀντίπερα ὄχθη τῆς Ἀχερουσί-ας...

Εὐχαριστῶ γιὰ τὴ φιλοξενία

ΧΑΡ. Δ. ΠΕΤΣΚΟΣ

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ • ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ •

Διδάγματα ἀπὸ τὴν παράδοσιν

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο)

Καθόρισε τῆς περιόδου αὐτῆς εἶναι ἡ δημοσίευσιν στὸ ἴδιο φύλλο ἀπὸ τὴν μαχητὴ τῶν προδλημάτων τοῦ Ζαγορίου Κώστα Λαζαρίδην, τοῦ Ἀ' Ζαγορισιακοῦ Συνεδρίου 1925.

Οἱ ἀποφάσεις τοῦ ὁποῖου πρέ-πει νὰ μελετηθοῦν, ἔνα ψήφισμα πὺν στὸ μεγαλύτερον μέρος του εἶ-ναι ἐπικαιρο.

Σύνταξη ἡ ἐξιστόρηση τῆς Δεῦ-τερης αὐτῆς περιόδου, Β' Παγκό-σμιος Πόλεμος, Κατοχὴ, Ἐμφύ-λιος Πόλεμος, τότε πὺν ὅλα τὰ πλάκωνε ἡ Σκλαβία καὶ ἡ φοβέ-ρα. Ὁ ἀγῶνας γιὰ τὴν ἐπιβίωση πείνα καὶ ἐξαθλίωση τότε πᾶ ἔνα μέρος ἔνα μέρις ὑποχωρομένο νὰ ἀκουσθεῖ τὴν καραβάνα στὸ κα-ζάνι τοῦ Κατακτητῆ, ἄλλο προτι-μῶς τὸν θάνατον καὶ ἄλλο ἔπαυ-νε τὸ δρόμο πρὸς τὸ Βουνό.

Καὶ νὰ πὺν δρθῶνεται ἀπειλητι-κὸς ὁ ἀδελφοκτόνος πόλεμος ἡ χα-ριστική βολὴ γιὰ ὅτι εἶχε ἀπομει-νῇ. Ἐρήμωση τοῦ χωριοῦ καὶ ὁ ντόπιος πληθυσμὸς βρίσκει διέξο-δο στὴ μετανάστευσιν.

Τὸ βλάχο στοιχεῖο ὑγιέστερο προσαρμοσμένο στὴς συνθῆκες τοῦ χωριοῦ ἀντικαθιστᾷ τὸ κενὸ παρ-χόμενον μὲ ὅλα τὰ διώματα τῆς Πο-λιευτοῦς ἀπαρχολήσεως τῶν

στοὺς διάφορους τομεῖς τῆς δημό-σιας ζωῆς, Σύνταξις Μαριοῦ ἔ-φραξε κ.τ.λ. στέρεα δεμένα μὲ τὴ

θερησκεία τοῦ Συμφέροντος Ὁρ-γανωτικὴ Αὐτοδιοίκηση (Νοσταλ-γία τῆς Μπουτυροδημογεροντι-αῖς). Ὁ κάτοικος εἶναι ἔξνος, ἐπὶ σειρά ἐτῶν δὲν χτύπησε ἡ καμπά-να γιὰ μὴ λογοδοσία ἐνημέρω-σης τῶν κατοίκων. Ἵσως γιὰτὶ ... φρένονα τῆς ζητήματα, διεκδικήσεις καὶ τόσα ἄλλα λύνονται μὲ προσω-πικὲς ἐνέργειες καὶ μέσα πὺν δι-σπλεύουν στὰ κέντρα. Δημόσια καὶ συλλογικὴ λύση ἀπαράδεκτη. Καὶ ὅλα αὐτὰ μέσα σὲ μὴ δημοκρατία.

Μέσα σ' ὅλο αὐτὸ τὸ φάσμα διαφεύγει καὶ τὸ Πολιτικόν. Ἡ ἐ-ξασφάλιση ψήφων. Ἡμέτεροι καὶ ἄλλοιτοι πρώτης κατηγορίας καὶ δευτέρας. Ἀνορθόδοξα μέτρα γιὰ τὴν ἐξασφάλισή τους σὲ βαθμὸ πὺν εἶναι φρένο σὲ μὴ πρόοδο.

Κοινὴ Ἀγορὰ καὶ τὶ θὰ β ο η θ ἡ σ ε ι ;

Μὲ ὅσα προηγήθηκαν ἔνα συ-μπέρασμα τῶν Νέων προβλημά-των προσανατολισμῶν, μὲ βάση τὸ χωριὸ μου πὺν ἀποτελεῖ ὁμοιο-μορφία καὶ πολλῶν ἄλλων μὴ ἐπι-βάλλει νὰ ἐκθέσω τὶς ἀπόψεις μου.

Εἶτε τὸ θέλωμε, εἶτε ὄχι, ἡ τα-χυρρυθμὴ ἐξέλιξις, ἡ ἀναπτύξις-καὶ, ἂν δὲν προσαρμοσθοῦμε, μᾶς πετάει σὰν σάπια ἔξλα. Τὸ ποτὰ μὴ δὲν γνωρίζω πῶς «Τὰ Πάντα ρεῖ» ἔλεγε ὁ Ἡράκλειτος καὶ δὲν μπορεῖς νὰ περάσεις διὰ φορὸς τὸ ποτάμι—ἔλεγε ὁ μαθητὴς του Ζή

Οἰκονομικὴ Ὀλὴ ἡ ἔκτασις, ἀπὸ τὴν ὁποία

Η ΒΡΑΒΕΥΣΗ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗ

Ἡ ἀπόφασιν τοῦ Δ.Σ. τῆς Πανη-πειρωτικῆς Συνομοσπονδίας Ἑλλά-δος νὰ βραβεύσει με τιμητικὴ δια-κρίσιν τὸν Κώστα Λαζαρίδην, στὴν πῶ μεγάλη ἐκδήλωσή τῆς, πὺν ἐγί-νε στις 18 Γενάρη, γιὰ τὶς πολλὰς ὑπὲρ-ρεσίες πὺν ὡς τώρα πρόσφερε στὸ Ζαγόρι καὶ στὴν Ἡπειρὸ γενικότερα, ἦταν κατὰ τὴν ἐκτίμησιν ὅλων σω-στή καὶ πολὺ πετυχημένη. Κανένας δὲ μπορεῖ νάχει ἀντίρρηση γιὰ τὴν ἀπόφασιν καὶ προτίμησιν αὐτῇ. Ὁ Ζαγορισιὰς αὐτὸς πὺν ἡ προσφορά του, ἡ πνευματικὴ, ἡ πολιτιστικὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ κοινωνικὴ μὲ τὸ παρά-δειγμά του, πρὸς τὸ Ζαγόρι, πρὸς τὰ Γιάννενα καὶ πῶ πέρα, ὑπῆρξε (πλοῦσια,ἐποικοδομητικὴ καὶ ὑποδει-γματικὴ. Ὁ Πρόεδρος τῆς Συνομο-σπονδίας Κώστας Νάσης στὴν πολ-υλήληθι αὐτῇ συγκέντρωσιν τῶν Ἡπειρωτῶν καὶ λοιπῶν φίλων καὶ ἐπισήμων, ἀνάγγειλε ὅτι ἡ Πανεπι-ρωτικὴ Συνομοσπονδία Ἑλλάδος, τῇ φετινῇ χρονίᾳ, ἀπονέμει τιμητικὴ διάκρισιν στὸ Ζαγορίσιο Δάσκαλο Κώστα Λαζαρίδην γιὰ τὴν πλοῦσια προσφορά του, τὴν πνευματικὴ καὶ Κοινωνικὴ πρὸς τὴν Ἡπειρὸ. Σὲ συ-νέχεια ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς κυ-ρυφαίας αὐτῆς Ἡπειρωτικῆς ὀργα-νωσης κ. Σωτηρόπουλος, δικηγόρος, παρουσίασε στὴ συγκέντρωσιν τὸν

Κώστα Λαζαρίδην, ἀναφερόμενος στὸ πλοῦ-σιο ἔργο του διὰ μακρῶν. Τὸν πα-ρουσίασε σὰν ἐκλεκτὸ δάσκαλο καὶ παιδαγωγόν. Σὰν συνδικαλιστὴ τοῦ κλάδου του. Σὰν ἀλτρη τοῦ Ζαγο-ριῦ καὶ τοῦ Ἡπειρωτικοῦ χώρου καὶ σὰν ἀκούραστο σκαπανέα τῶν γραμματέων. Ἀκολούθησε ὁμιλία τοῦ κ. Λαζαρίδην, μὲ ὅλη τὴν μετριοφρο-σύνη πὺν τὸν διακρίνει, εὐχριστῶ-ντας καὶ συμβουλευόμενος μετὰ ἄλ-λους τοὺς δασκάλους κυρίως ἀπὸ τοὺς ὁποίους προέρχεται, νὰ σκύ-φουν στὸ λειτουργημά τους καὶ νὰ μὴ στέκουν στὴν ἐπιφάνεια, ὅπως δυστυχῶς γίνεται συχνά. Μόνο ἐπὶ, εἶπε, βρίσκει κανεὶς τὸ νόημα τῆς κατοπινῆς πορείας του, ἡ ὁποία θὰ πρέπει νὰ ξανοίχτε ὅσο ποῖο πα-ρὰ γίνεται. Ἡ βράβευσις αὐτῇ ἦ-ταν μὴ μεγάλη τιμὴ γιὰ τὸ Ζαγόρι καὶ τὸ Ζαγορίσιο δάσκαλο ἀκόμα. Ὁ ἀκαταπῆκτος αὐτὸς συμπατριῶ-της μας πὺν τόσο βοηθεῖ καὶ προ-άγει τὴν πνευματικὴ καὶ πολιτιστικὴ κίνησιν τοῦ Ζαγοριοῦ καὶ γίνεται ἐ-τσι συντελεστὴς ἀξίος τῆς πολιτιστι-κῆς προαγωγῆς καὶ προβολῆς τοῦ Ζαγοριοῦ, τιμὰ ἀναμφισβήτητα ὅσο ὀλίγοι ἄλλοι συμπατριῶτες μας τὴν ἰδιαιτέρα μας Πατρίδα καὶ τὴν Ἡ-πειρὸν.

Εἶμαι ἕνας φίλος, συμπατριῶτης καὶ συνάδελφος τοῦ Κώστα. Αἰσθά-νομαι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τὸν συγ-χαρῶ γιὰ τὴ βράβευσιν του καὶ νὰ τὸν εὐχαριστήσω γιὰ τὸ ζωντανὸ πλοῦσιον ἔργο του καὶ ἀκόμα νὰ τοῦ ἐυχθῶ γιὰ πολλὰ ἀκόμα χρόνια νὰ σταθεῖ ὁ πνευματικὸς φάρος τοῦ Ζαγοριοῦ.

ΤΑΣΙΟΣ ΠΡΙΜΙΚΗΡΗΣ

Πῶς οὐτε μὴ, γιὰτὶ ὅπου νὰ φθάσει στὴν ἄλλη ὄχθη ἀλλὰ-ζει πολλὰς φορὲς. Ἡ περὶ τὴν προσαρμογὴς ἐ-ξαρτᾶται σήμερα ἀπὸ ψυχολογι-κοὺς παρῶντας, πνεῦμα ὁμαδι-σμοῦ, συνεταιριστικοῦ, ἡ κατάρτι-σιν προγραμμάτων, διεκδικήσεων ἀπαράτητῃ. Οἱ τομεῖς πὺν θὰ μποροῦσαν νὰ βοηθήσουν στὴν πρόοδο (κτηνοτροφία, λεμφῶνες, δασοκομία, κηπευτικὲς καλλιέρ-γειες ἀσφαλιστικῶν φυτῶν) εἶναι ἔργο τῶν πρῶτων τῆς τοπικῆς αὐ-τοδιοικήσεως.

Σύμφωνα μὲ τὰ δεδομένα ἀκα-λουθεῖ ἡ περίπτωση τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας πὺν συνεπάγεται ἀ-παιτητικὲς καὶ μονάδες ἐκμε-τάλλευσης σύγχρονες. Καὶ διότι ὁ Τουρισμὸς εἶναι ἡ προσφορότερη περίπτωση ἀνάπτυξης δὲν ἀπο-λείπει ὅλα αὐτὰ τὰ πλεονεκτήμα-τα νὰ ἐκμεταλλευσθῶν. Ἐνός πρὸς τὴν Κοινότητα. Ὅλα ὅσα παρα-πάνω ἐξέθεσα ἔχουν ὡς σκοπὸ τὴ διατήρησιν τῆς Κοινότητος—ὄχι ὡς τυπικὸν θεσμοῦ.

Ἐνῶμαι τὰ χωριά μας, οἱ Κοι-νωτικὸι φορεῖς καὶ τὸ τόσο πλοῦ-σιο δυναμικὸν τους νὰ συλλάβουν στὴν κρίσιν αὐτῇ περίοδον τῆς προβλήματος αὐτὰ καὶ μέσα σ' ἔ-να πνεῦμα ὁμαδικὸ νὰ βροῦν τὶς ἀρμόδιους λύσεις.

Π

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Ο Σύλλογος «Η ΛΑΪΣΤΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ» διά του προέδρου του κ. Ι. Κογκούλη με έγγραφά του προς τὴν ΤΥΔΚ καὶ τὸ Δασαρχεῖο Ἰωαννίνων ζητᾷ τὴν ἀμεση ἐπισκευή του δρόμου ἀπὸ Σκαμνέλι μέχρι Λάιστα πού βρίσκεται σὲ προβληματική κατάσταση.

Συγκεκριμένα προτείνει ὅπως τὸ Δασαρχεῖο μεριμνήσῃ νὰ γίνει ἡ γέφυρα «Κουκουρούτζου» σὲ ἐδαφὸς σταθερό. Νὰ διαπλατυνθεῖ καὶ χαλικοστρωθεῖ τὸ τμήμα τοῦ δρόμου ἀπ' τὴ διακλάδωση πρὸς Βωβούσα μέχρι τὸ ποτάμι. Καὶ νὰ γίνουν τὰ ἀπαραίτητα ἔργα στὴ γέφυρα, γιατί ὑπάρχει κίνδυνος ἀτυχημάτων.

Γενικότερα πρέπει οἱ ὑπηρεσίες, νὰ ἐξασφαλίζουν τὴν βατότητα τοῦ δρόμου με κάποιο πρόγραμμα καὶ ὄχι με προχειρότητες, γιὰ νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ κυκλοφορία ὁλόκληρο τὸ χρόνο. Νὰ ἐπισημάνουν δὲ ἀπὸ τώρα τὰ σημεία πού χρειάζεται νὰ χαλικοστρωθοῦν τὸ καλοκαίρι. Τελικὰ διαμαρτύρεται, γιατί ἡ περιοχή με τὸν τόσο μεγάλο δασικὸ πλούτο δὲν ἔχει ἕνα σωστὸ δρόμο.

Ο ἴδιος Σύλλογος «Η ΛΑΪΣΤΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ» ἔστειλε στὸ Κοινοτικὸ Συμβούλιο Λαΐστας ἐγγραφο μετ' ὁποῖο ζητᾷ τὴν παραχώρηση σ' αὐτὸν τοῦ ξενοδοχείου, ἀπὸ ὁρους, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι:

1) Ὁ Σύλλογος θ' ἀναλάβῃ τὴν ὑποχρέωση νὰ ἐπισκευάσῃ τὸ Ξενοδοχεῖο, τὸ ὁποῖο τώρα παρουσιάζει πάρα πολλές ἐλλείψεις.

2) Θά ἔχει τὸ δικαίωμα ἐπινοικιάσεώς του με ὁρους πού αὐτὸς κρίνει ὅτι συμφέρουν γιὰ τὴν ἀποδοτικότερη λειτουργία τοῦ Ξενοδοχείου.

3) Ἡ κοινότητα θὰ μπορεῖ ὅποιαδήποτε στιγμή νὰ πάρῃ ἀπὸ τὸν Σύλλογο τὸ Ξενοδοχεῖο καὶ νὰ προσβάλῃ τὴν συμφωνία τῆς μ' αὐτὸν ὑπὸ τὴν προϋπόθεση ὅτι θὰ καταβάλλῃ στὸν Σύλλογο τὸ ποσὸ τῶν διακοσιῶν πενήντα χιλιάδων (250.000) δρχ προαυξανόμενο κάθε χρόνο κατὰ 1000 ἀπὸ τὴν ἡμερομηνία ὑπογραφῆς τῆς σχετικῆς συμφωνίας. Τὸ τελευταῖο κρίνεται ἀναγκαῖο διότι ὁ Σύλλογος θὰ δαπανᾷ γιὰ τὴν ἐπισκευή του καὶ τὴν συντήρησή του ἀρκετὰ χρήματα, ἐνῶ, ὅπως ἡ κοινότητα γνωρίζει, τὰ ἐσοδα εἶναι ἀνύπαρκτα. Ἐξάλλου ὅλα τὰ χρήματα τοῦ Συλλόγου διατίθενται γιὰ τὸ χωριό.

ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Ἡ κ. Σταματία Δ. Ματζιάρη—Καρινάκα προσέφερε στὸ σύλλογο τὸ ποσὸν τῶν δέκα χιλιάδων δραχμῶν. Τὸ Δ. Συμβούλιο τὴν εὐχαριστεῖ θερμῶς.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΕΣ
ΕΡΜΙΟΝΗ Ν. ΠΡΙΜΗΚΥΡΗ

Ἡ Ἑρμιόνη Ν. Πριμηκύρη, τὸ γένος Γκωλέτση, ἀφῆσε τὴν τελευταία τῆς πνοή προχθές στὴν Ἀττική γῆ, ὅπου καὶ θάφτηκε μακριὰ ἀπὸ τὴ μικρή τῆς πατρίδα, τὰ Ἐπάνω Σουδενα, πού ἦταν σφιχτοδεμένη μαζί τους 60 ὁλόκληρα χρόνια.

Φευγάτη τὰ τελευταῖα χρόνια ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς εἶχε ἔλθει καὶ ἐγκατασταθεῖ στὴν Ἀθήνα μαζί με τὸ παιδί τῆς καὶ τὴν οἰκογένειά της, κολώνια στέρα ἰδιόπλη τους. Ἀπάνω ἀπ' ὅλα ἡ οἰκογένεια ὅπως τὴ ζούμε καὶ τὴ νιώθουμε.

Ἀπὸ τὸ ἀρχοντικὸ τῆς ὡστόσο δὲν ξεκόπηκε. Ὁ νοῦς τῆς καὶ ὁ λογισμὸς τῆς ἐκεῖ βρίσκονταν ἀπάνω.

Ἡ Ἑρμιόνη ἡ καλύτερα ἡ Νόννη, ὅπως τὴ λέγαμε ὅλοι οἱ συγχωριανοὶ πενήντα χρόνια νοικοκυρά, ἦταν ἡ ἐνσάρκωση τοῦ ἰδανικοῦ τύπου τῆς Ζαγορίσας, πού δίνεται, πού ἀφαιρῶνται ὁλόψυχα γιὰ τὴν ὑπόθεση τῆς προκοπῆς τοῦ σπιτιοῦ. Πενήντα χρόνια εἶχε ἐπιμνησθῇ τὸ βάρος ἑνὸς σπιτιοῦ ἀπὸ τὰ πρῶτα τοῦ χωριοῦ μας. Τὰ ἀδελφία ὁ Σπύρος καὶ ὁ Θεόδωρος Πριμηκύρης—ὁ δάσκαλος συζυγὸς τῆς Νόννης ἦταν ἐγγονοὶ τοῦ Θεόδωρου—τὸν περασμένο αἰῶνα στὴ διάρκεια μίας γενιάς αὐτοὶ κυβερνοῦσαν τὸ χωριὸ κάνοντας πάντα τὸ καλὸ. Καὶ οἱ δύο καὶ οἱ γυναῖκες τους ἦταν εὐεργέτες καὶ δωρητὲς στὸ χωριὸ με τέσσερις δ' αθῆκες.

Ὅλοι τὴ σέβονταν καὶ τὴν ἀγαποῦσαν.

Ἄς εἶναι ἡ μνήμη τῆς ζωντανῆς. Σ.Δ.Λ.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΟΛΑΚΕΣ

Στὶς 2 Μαρτίου καὶ σὲ ἡλικία 75 χρόνων πῆγε στὸν Ἅγιο Μηνᾶ ὁ Ἀθανάσιος Κολάκης πού σάν Πρόεδρος γιὰ πολλὰ χρόνια ἐργάστηκε με πάθος γιὰ τὴν προκοπὴ τοῦ χωριοῦ του. Τὸν ἀποχαίρεισιν ὁ Βασίλης Ν. Στεργίου πού μεταξὺ τῶν ἀλλῶν εἶπε:

Λεβέντη Ζαγορίσιε πρωτομάστορα. Λένε ὅτι τὰ χέρια εἶναι ὁ καθρέπτης τῆς ψυχῆς. Γιὰ σένα ἦταν ἀλήθεια. Αὐτὰ τὰ χέρια σου εἰδὼν ζωὴ στοὺς τοίχους καὶ στὶς στέγες πού σοὺ μιλοῦσαν με χαρὰ ὅπως καὶ σὺ ἔκανες πάντα. Αὐτὰ τὰ λατρεμένα ροζιασμένα χέρια σου σηλεύσαν τὴν πέτρα καὶ κεντοῦσαν πάνω της χιλιάδες ζωγραφίες. Χέρια πρωτομάστορα, καλλιτέχνη, γνήσιου γλύπτη. Αὐτὰ τὰ χέρια σου γιὰ πάντα τώρα δὲν μποροῦν ν' ἀρχίσουν ἐκείνες τὶς γραφικὲς χειρονομίες. Βλέποντας τοὺς τοίχους καὶ τὶς στέγες τῶν Ζαγορίσιων σπιτιῶν θὰ σὲ θυμούμαστε πάντα. Αἰώνια σου ἡ μνήμη.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΡΕΥΝΩΝ

Κύριε Διευθυντά,

Εἰς «Τὸ ΖΑΓΟΡΙ μᾶς» τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου 1981 τεύχος 35 καὶ εἰς τὴν σελίδα 11 ἐδημοσιεύθησαν αἱ ἀπόψεις τοῦ κυρίου Σπ. Βακάμη γύρω ἀπὸ τὴν σημερινὴν κατάστασιν τοῦ Ζαγοριοῦ.

Σ' ἕνα σημεῖο δὲ ἀναφέρει ὅτι «τὸ Κέντρο Ἑρευνῶν Ζαγοριοῦ ἀντὶ νὰ φροντίσῃ γιὰ τὰ καυτὰ προβλήματα ἀρχισε τὶς διαμάχες πού νὰ γίνῃ ἡ ἐδρα, με ἀποτέλεσμα νὰ γίνῃ ἐνδεχόμενος θάσος ἐξ αἰτίας τῶν μικροφιλοδοξιῶν».

Δυστυχῶς ὁ κύριος Σπ. Βακάμης ἀγνοεῖ ὅτι ἡ ἐδρα τοῦ Κέντρου Ἑρευνῶν Ζαγοριοῦ ἀπὸ τῆς συστάσεώς του ἦτο, εἶναι καὶ θὰ εἶναι οἱ Κήποι Ζαγοριοῦ καὶ οὐδέποτε ὑπῆρξε διαμάχη τόσο μετὰ τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ὅσον καὶ μετὰ τῶν μελῶν τοῦ Κέντρου Ἑρευνῶν Ζαγοριοῦ ἀφ' οὗ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ θέσις τῶν μελῶν του ἦτο νὰ εἶναι ἐδρα τοῦ οἱ Κήποι Ζαγοριοῦ.

Πιθανόν ὁ συντάκτης του ἐκ πλαγῆς νὰ ἐπίστευσε ὅτι αἱ πολιτιστικὲς ἐκδηλώσεις τοῦ Κέντρου αἱ οἱ ποῖαι πραγματοποιήθηκαν εἰς Κήπους - Γρεβενῆτι - Τσεπέλοβο καὶ Σκαμνέλι καὶ ἄλλου, νὰ θεωροῦνται

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΡΕΥΝΩΝ

ἀναζητήσις ἢ μεταφορὰ τῆς ἐδρας. Ὅπως πολλές φορές, διευκρινίζω μέχρι σήμερον, σκοπὸς τοῦ Κέντρου Ἑρευνῶν Ζαγοριοῦ εἶναι ἡ ἐρευνὰ καὶ ἡ μελέτη τοῦ χώρου αὐτοῦ καὶ ὄχι ἡ μετατροπὴ αὐτοῦ εἰς ἐξυμνηστικὸν Σύλλογον.

Δύναται ὁ κύριος Σπ. Βακάμης ἀν' ἐπιθυμίᾳ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ Κέντρου Ἑρευνῶν Ζαγοριοῦ καὶ νὰ πληροφωρηθεῖ τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς ἐπιδιώξεις του καὶ νὰ ἐγγράψῃ καὶ νὰ γίνῃ δραστήριον μέλος του. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλοξενίαν.

Τὸ Δ.Σ. τοῦ Κ.Ε.Ζ.

ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟΙ
ΧΟΡΟΙ

ΠΕΤΡΑ.— Ἐγινε στὶς 28)2 ὁ χορὸς τοῦ Φιλοπροοδευτικοῦ Συλλόγου Πετριωτῶν Ἰωαννίνων στὸ κέντρο ΝΤΑΦΗ μετὰ μεγάλη ἐπιτυχία.

Συμμετείχαν ὅλοι σχεδὸν οἱ Πετριῶτες πού μένουν στὰ Γιάννινα καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Κοινότητος, δὲ τῆς πού ἐπικράτησε ἐδῶς τὴν εὐκαιρία νὰ γίνῃ ζωηρὸ κέφι.

Ἡ λαχειοφόρος ἀγορὰ μετὰ τὸ πλῆθος δῶρα τῆς ἀφῆσε σοβαρὰ χρηματικὸ ποσὸ πού θὰ διατεθῇ γιὰ κοινωνικὰ σκοποὺς τοῦ χωριοῦ.

Καὶ παῖλι οἱ παραδοσιακοὶ οἰκισμοὶ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 1η ΣΕΛ.

πού δημιουργήσε, περιορίζει τώρα, καὶ πολὺ ὀρθά, τὸν ἀριθμὸ τῶν οἰκισμῶν πού πρέπει νὰ θεωροῦνται παραδοσιακοί. Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ μείωση τοῦ ἀριθμοῦ δὲν εἶναι ἀρκετὴ, γιατί καὶ πάλι θὰ χρειασθοῦν πολλὰ χρήματα γιὰ νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὴ ἡ προστασία τῶν οἰκισμῶν πού θὰ ἐπιλεγθοῦν. Χρειάζεται νὰ γίνουν κι' ἄλλες περικοπές. Νὰ μείνουν ἀπὸ τὰ χωριά ὅσα ἀντιπροσωπεύουν χτυπητὰ τὴν παράδοση καὶ στὶς πόλεις ἡ φροντίδα τοῦ νόμου νὰ περιοριστεῖ στὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα. Γιὰ τὰ χωριά πού ἦταν ὡς τώρα στὸ πρόγραμμα καὶ θὰ μείνουν ἔξω ἀπ' αὐτὰ, ἄς ἐπισημανθοῦν γιὰ διατήρηση λίγα σπίτια, τὰ καλλίτερα ἀπὸ τὰ παλιά, ἢ τὰ πολὺ μὲν γειτονικά. Φτάνουν αὐτά. Τὰ ἄλλα ἄς ἀποδεσμευθοῦν, γιὰ νὰ ἀπαλλαγθοῦν καὶ οἱ κάτοικοι ἀπὸ τὸ ἄγχος τῆς συντηρήσεως καὶ νὰ μπορέσουν νὰ τὰ ἐπισκευάσουν καὶ νὰ τὰ σώσουν.

Προσοχή ὅμως! Τὴ φορά αὐτὴ οἱ πειραματισμοὶ καὶ τὰ σφάλματα δὲν θὰ θροῦν ἐρείσματα γιὰ ἐπιεικὴ κριτική. Ὁσοι οἰκισμοὶ ἢ μεμονωμένα οἰκήματα ὑπαχθοῦν στὸ νόμο, πρέπει νὰ προστατευθοῦν ἀποτελεσματικά. Νὰ δοθοῦν ὅλες οἱ πιστώσεις πού χρειάζονται γιὰ τὴ διατήρησή καὶ τὴν ἀξιοποίησή τους. Καὶ ταυτόχρονα νὰ περιορισθοῦν στὸ ἐλάχιστο οἱ γραφειοκρατικὲς διατυπώσεις, πού ἔγιναν θραχιάς γιὰ τοὺς κατοίκους τῶν παραδοσιακῶν χωριῶν.

Νομίζουμε πὺς οἱ παραπάνω σκέψεις ἀντιμετωπίζονται μετὰ νὰ εἶναι κατάσταση πού δημιουργήθηκε. Ἰσὺς ἄλλα μέτρα νὰ εἶναι περισσότερο ἀποτελεσματικά. Ἐτοί καὶ ἄλλῳς ἡ κυβέρνηση πρέπει νὰ πάρῃ τὶς ἀποφάσεις τῆς. Ὅτι καὶ νὰ γίνῃ ἡ σημερινὴ κατάσταση δὲν ἐξυπηρετεῖ κανένα καὶ μόνο τὴν κατακραυγὴ ἐπισύρει. Θὰ παρακολουθοῦμε τὴν ζήτημα γιὰτὶ ἄμεσα ἐνδιαφέρει τὸ Ζαγόρι. Γι' αὐτὸ, ἐξ ἄλλου, ἀχοληθήκαμε μ' αὐτὸ.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ • ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ •
ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΟΝΑΔΙΚΗ
ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ

Ἐγινε τὸν προηγούμενο μῆνα ὁ ἐτήσιος Ἀποκριάτικος χορὸς τοῦ «Συνδέσμου Ζαγορίσιων», σάν μια πρώτη ἐκδήλωση —μετὰ φυσικὰ ἀπὸ... τὸ κόψιμο τῆς πίττας.

Τὸ κάλεσμα αὐτὸ, πού ἔγινε ἀπὸ τὸ... κολοβὸ Διοικητικὸ συμβούλιο (ἀλήθεια, με πόσα άτομα λειτουργεῖ; Συνεδριάζει; Τί συζητᾷ;), ἀπευθύνονταν ἀσφαλῶς πρὸς ὅλους τὸς... παραλήδες Ζαγορίσιους, ἐκτός ἀν' ὁ σκοπὸς δὲν ἦταν τὸ γλέντι ἀλλὰ ἡ ἀφαιμάξη, γιατί ἐνῶ γιὰ κανένα θέμα Ζαγορίσιο δὲν ἔχει καταπιστῇ σοβαρὰ, ζητᾷ χρήματα —νέα ἀφαιμάξη— γιὰ τὴν ἀγορὰ ἐνός γραφείου, γιὰ τὸ ὁποῖο πληρώσε 3.000 δρχ. τὸ μῆνα. Ἐπίσης, μια καὶ τόφερε ἡ κουβέντα, γιατί κρατᾷ τις 300.000 δρχ. καὶ δὲν ἐπισκευάζει τὰ ἐτοιμόρροπα γεφύρια—

δὲ τῆς πού ἐπικράτησε ἐδῶς τὴν εὐκαιρία νὰ γίνῃ ζωηρὸ κέφι. Ἡ λαχειοφόρος ἀγορὰ μετὰ τὸ πλῆθος δῶρα τῆς ἀφῆσε σοβαρὰ χρηματικὸ ποσὸ πού θὰ διατεθῇ γιὰ κοινωνικὰ σκοποὺς τοῦ χωριοῦ.

2) Μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου εἶναι γεγονὸς ὅτι τὸ γλέντησαν καλὰ... γιατί εἶχαν τὰ χέρια συνεχῶς ὑψωμένα! Τούλάχιστον ἐκεῖνο πού ξέρωμε πολὺ καλὰ, εἶναι νὰ... χορεύουμε!

Εὐχαριστῶ
ΤΟΛΟΓΛΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑΣ
Καπεσοβίτης

ΑΝΘΟΛΟΓΗΣΗ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 5η ΣΕΛ.

— Οἱ νᾶνοι στὰ ρετιρὲ — γιὰ νὰ θωροῦν τοὺς ἄλλους ἄφ' ὕψους!

— Καὶ τὸ ξινότερο λεμόνι ἂν παραστήσεις, πίκρα θὰ βγάλεις!

— Ποῦ νὰ φτάσουν οἱ μικρότητες τῶν μικρῶν τὶς ποταπότητες τῶν μεγάλων!

— Σὰν παραχώνει τὴ μούρη του σὲ θρωμίες, περιμένε κι ῥύγχος!

— Τὶ πιδ ὑπέροχο ἀπ' τὸ νὰ μπορεῖς νὰ πεῖς: Ἐχω! Τὶ πιδ θλιβερό ἀπ' τὸ νὰ πεῖς:

Εἶχα!... Ναί! Εἶχα κ' ἐγὼ μιὰ μητέρα!... Αὐτὸ νὰ πεῖς, Μὰ ὅταν οὐτ' αὐτό;

— Ὅταν τὸ παιδί σου τὶς τρώει ἀπ' ἄλλον, νὰ τὶς τρώει κι ἀπὸ σένα!

— Δέντενῶ νουν τὸ σκοινί, ὅταν τρέμουν μὴν κοπεῖ!

— Μεγάλῃ ν' ἡ κατεβασιά, κ' ἐσὺ ξυλῆνιος φράχτης!

— Ἡ εὐτυχία ἀπλοχωρεῖ τὸ κατῶ ι!...

— Φτάνει ἡ τσάκιση τοῦ πανταλονιοῦ νὰ μὴ χαλάει ἡ μέση ἄς τσακίζεται!...

— Φυλάγου ἀπὸ τὸ ρεῦμα! Ὅποιο ρεῦμα...

— Λεύτερωνεις δυνάμεις, περιορίζοντας ἀδυναμίες.

— Δὲ θὰ λείψουν, τελospάντων, τὰ φτιασίδια ἀπὸ τὸ πρόσωπο καὶ τὰ κοσμήματα ἀπὸ τὸ λόγο;

— Τὰ φιδία, οἱ τριχίες, καὶ τὰ χειρόγραφα, μόνο γιατί κουλουριάζονται μοιάζουν;

— Δὲν ξαγκιστρώνεται τ' ἀγκιστρωμένο· τὸ ξαγκιστρώουν!

— Ἄν δὲ συστέλλεσαι, δὲ διαστέλλεσαι!

— Μ' ἐν ἀπλό παρατονισμό γίνεται γερὸς ὁ γέρος.

— Δὲν πᾶ ν' ἀχουν κι ὄνομα κ' ἐπάνωμο! Στὸ ψιτ ἀκοῦν ἁμέσως!

Ο ΧΟΡΟΣ ΚΑΙ Η ΠΙΤΤΑ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΔΟΛΙΑΝΗΣ

Στὶς 14 τρ. ἔγινε στὸ κέντρο «Φόλα» ἡ πρώτη ἐκδήλωση τοῦ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου Δολιανῆς Ζαγορίο-ουκόψιμ ο τῆς πίττας καὶ γλέντι μετὰ τῆς σούβλας.

Παρευρέθηκαν ὁδόντα καὶ πλέον Δολιανῆτες καὶ ὀρισμένοι προσκεκλημένοι αὐτῶν.

Τοὺς παρευρεθέντες τοῦ καλοσῶ-ρησε ὁ πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. Στέφανος Στεργιάδης ὁ ὁποῖος ἔκανε συγχρόνως μιὰ κατατοπιστικὴ ἀναδρομὴ τῶν δραστηριοτήτων τοῦ πρὸ δύο ἐτῶν ἰδρυθέντος Συλλόγου.

Στὸ διάστημα αὐτὸ, ἀνέφερε, ὁ Σύλλογος διέθεσε ἀπὸ τὰ ἐσοδὰ του τὸ 1979 τὸ ποσὸ τῶν 85.000 δρχ. γιὰ τὴν ἐκ θεμελίων κατασκευὴ τῆς «Λόντζιας» τοῦ μεσοχωριοῦ καὶ τὸ 1980 τὸ ποσὸν τῶν 50.000 δρχ. σὲ ἔργα ὁδοποιίας πού κατασκευάζει ἡ κοινότης μέσα στὸ χωριό. Ἐπὶ πλέον ὁ σύλλογος συνέβαλλε ἀποφασιστικὰ στὸ νὰ χορηγηθεῖ γιὰ τὴν ἐπισκευὴ τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωριοῦ τὸ ποσὸν τῶν 250.000 δρχ. ἤτοι 100.000 ἀπὸ τὴν Νομαρχία 100.000 ἀπὸ τὸν ΕΟΤ καὶ 50.000 δρχ. ἀπὸ τὰ Κρατικὰ λαχεῖα.

Ἐπίσης ὁ Σύλλογος κινεῖται δραστήρια γιὰ τὴν ἐξεύρεση πόρων γιὰ τὴν ἀνακατασκευὴ ἐνὸς κεντρικοῦ δρόμου μέσα στὸ χωριὸ ὁ ὁποῖος δὲν γίνῃ προσπελάσιμος γιὰ φορτηγὸ αὐτοκίνητο 5—7 τόννων γιὰ νὰ μειωθοῦν κατὰ 8000 οἱ δαπάνες μεταφοράς τῶν δομικῶν ὑλικῶν πού σήμερα μεταφέρονται με ζῶα καὶ στοιχίζουν πάρα πολλά, χωρὶς βέβαια νὰ χαθεῖ καὶ τὸ παραδοσιακὸ τοῦ χωριοῦ, καὶ ἀποτελεῖ ἡ δυσβάστακτη αὐτὴ ἐπιπλέον δαπάνη βασικὸ ἀνασταλτικὸν παράγοντα τῆς οἰκοδόμησής τῶν καμένων σπιτιῶν μας.

Ὁ σύλλογος εἶναι βοηθὸς καὶ ὑπηρετὴς τῶν ἐπισήμων φορέων τοῦ χωριοῦ. Κάλεσε δὲ τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου νὰ δραστηριοποιηθοῦν καὶ νὰ βοηθήσουν τὴ Διοίκησή του καὶ αὐτὴ με τὴ σειρά της τοὺς φορεῖς τοῦ χωριοῦ γιατί ὅπως εἶπε χαρακτηριστικὰ, «ἐνὰς ἡ δύο κούκοι δὲν φέρουν τὴν Ἀνοῖξη».

Κλείνοντας τὴν προσφώνησή του, ἔφη καλὸ γλέντι καὶ ἔκοψε τὴν πίττα. Τὸ νόμισμα τὸ βρήκε ὁ μικρὸς Βασιλάκης γιὸς τοῦ συγχωριανοῦ Γιάννη Θεόπιστου ὁ ὁποῖος καὶ πήρε τὸ ἀναιμνηστικὸ δῶρο ἕναν κεντητὸ ὁραχάλινο δίσκο. Τὸ γλέντι ζωηρὸ καὶ γεμάτο κέφι κράτησε μέχρι τὴν καθιερωμένη ὥρα. Ἡ ἐκδήλωση αὐτὴ μετὰ τὸ ἀντάμα ὅλων τῶν συγχωριανῶν ἀξίζει συγχαρητηρίων στὸ Δ.Σ. τοῦ Συλλόγου καὶ εὐχόμεστε νὰ ἐπαναληφθεῖ.

Ὁ παρευρισκόμενος

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ
ΕΣΤΙΑΣ

Τὴν 18η Ἰανουαρίου 1981 τὸ χορευτικὸ συγκρότημα ἐμφανίσθηκε εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῆς κοπῆς τῆς βασιλόπιττας τῆς Πανηπειρωτικῆς Συνομοσπονδίας ὅπου παρουσίασε χοροὺς τῆς Ἡπείρου κι' ἀπέσπασε τὸ θαυμασμό τοῦ κοινού.

● Τὴν 23η Φεβρουαρίου τμήμα τῆς Νεολαίας με παραδοσιακὲς στολὲς συμμετείχε εἰς τὰς ἐορτὰς τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἰωαννίνων καὶ αὐτονομίας Βορείου Ἡπείρου.

● Τὴν 28ην Φεβρουαρίου ἡ Νεολαία τῆς Ἡπείρωτικῆς Ἑστίας διοργάνωσε μπανταφάν γιὰ τὰ μικρὰ παιδιά. Τὴν ἴδια μέρα κατόπιν προσκλησεως ἀντιπροσωπείας τῆς Νεολαίας παρέστη εἰς τὸ χορὸ τοῦ Πανηπειρωτικοῦ συλλόγου Λαρίσης.

● Τὴν 1η Μαρτίου ἡ Νεολαία τῆς Ἡπείρωτικῆς Ἑστίας διοργάνωσε πάρτυ μπαλ μασκέ γιὰ τὰ μέλη τῆς Νεολαίας καὶ φίλους αὐτῶν, με ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία.

Ο ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Ο ΓΚΑΝΑΣ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' Τὴν 11η ΣΕΛ.

κλάματα. Ἀπὸ κάποιον δανείστηκα 20 δραχμὲς, γιατί δὲν εἶχα ἄλλα γιὰ νὰ περάσω στὸ πανηγύρι. Ἀπὸ ἐκεῖνη τὴ μέρα δὲν ξαναεῖδα τὸν Γκανά.

Αὐτοὶ ἦταν οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, πού ὅταν γενοῦσαν δὲν τοὺς χαμπέριζε κανένας. Ἦταν οἱ ἄνθρωποι πού ὅταν ἔπαιζαν νὰ δουλεύουν, ἂν δὲν εἶχαν παιδιά πῆδαιναν φτωχοὶ καὶ πεινασμένοι ὄχι μόνο αὐτοὶ πού ἔπαιζαν δογανο ἀλλὰ γενικὰ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι.

Μὲ τοὺς δογανοπαῖδες ἐκείνης τῆς ἐποχῆς τὸ γλέντι γινόταν ἀμοιβαῖο. Μετὰ τοὺς χοροὺς τὸ γλέντι τῆς ψάδας γινόταν ὄχι μόνον μετὰ τὸ δογανὸ καὶ μετὰ τὸ τραγοῦδι, ἀλλὰ μετὰ τὰ ἀστεῖα καὶ τὰ ἄδεια περῶματα ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, χοροὶς παρεξηγήσεις. Ἄλλες φορές πάλι μετὰ τοὺς οἱ δογανοπαῖδες τὰβάζαν ποῖος θὰ τὸ πρὶ καλλίτερα ἕνα τραγοῦδι. Ἐπειρὰ ἀρχισαν τὰ σαχινάκια. Μετὰ ἀρχίζαν τὰ σόαν (τὰ πούστ'κα πῶς τὸλεγε ὁ Γκανάς) καὶ γλεῦσαμε ὅλοι με τὴν ψυχὴ μας καὶ γινόταν ἐκεῖνα. Τ' ἀλησμόνητα γλέντια.

Σὰν τὸν Γκανά ἄνθρωπο εἶναι ἀδύνατο νὰ βρεῖς τώρα, ἀλλὰ εἶναι οἱ καιροὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι.

Ἐπειὶ ἀπὸ τὴν πλειοψηφία λέμε ὁ Θεὸς νὰ ἀναπαύσῃ τὴν ψυχὴ

Κοινωνικά**ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ**

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ.— Έγιναν οί αρραβώνες τού Παύλου Εύαγ. Έρμανουήλ καί τής γιάτρου Καίτης Μαργέτη.

— Ευχόμαστε καλά στέφανα.
Αδελφοί Οικονομίδη

★

ΓΑΜΟΙ

ΚΗΠΟΙ.— Έγιναν στήν Αθήνα οί γάμοι τής Έλενας Τιμ. Τζιμπούλου από τό χωριό μας μέ τόν Έλευθέριο Κατράνη, πλοίαρχον Έμπορικού Ναυτικού.

★

— Ο Γιώργος Καλλιμάχου Χατζηβασδέκης, υπάλληλος ΟΤΕ από τους Κήπους καί ἡ Ελισάβετ Δ. Τάρη τέλεσαν τούς γάμους των στήν Αθήνα.

★

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ.— Σέ ηλικία 75 ετών άφησε τό μάταιο κόσμο μας καί κηδεύτηκε στό χωριό τής τούς Ασπραγγέλους ἡ Άμαλία Γιακούμη. Τήν ταφή παρακολούθησαν πικραμένοι όλοι οί χωριανοί καί τής ευχήθηκαν τό «χώμα ελαφρό».

— Ἡ εφημερίδα μας εκφράζει πρὸς τούς συγγενείς τής θερμά συλλυπητήρια.

ΓΙΑΝΝΙΝΑ.— Πέθανε καί κηδεύτηκε στό Γιάννινα ὁ συμπατριώτης μας Άλέξανδρος Δ. Γεννάδιος, συνταξιούχος ταμιακὸς υπάλληλος, ἀπὸ τὸ Σκαμνέλι.

— Συλλυπούμαστε τῇ σύζυγὸ του, τὰ παιδιά του, τ' ἀδέρφια του κι ὁλους τούς συγγενείς του.

«Τὸ ΖΑΓΟΡΙ μας»

**ΔΩΡΕΑΙ
ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ**

★ Ο κ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΧΑΡΙΛΑΟΥ ΒΟΓΑΣ ἀπὸ τὸ Καπέσοβο προσέφερε ΤΡΕΙΣ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΔΡΑΧΜΕΣ στή μνήμη τοῦ γιοῦ του ΧΑΡΙΛΑΟΥ ΒΟΓΑ.

★ Ἡ κ. ΕΛΙΣΣΑΒΕΤ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ προσέφερε στή μνήμη τοῦ Ε. ΠΑΜ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ ἐπὶ τῇ συμπλήρωσει 3 χρόνων ἀπὸ τὸ θάνατό του ΧΙΛΙΕΣ ΔΡΑΧΜΕΣ.

● Γιά ἐνίσχυση τῶν σκοπῶν τῆς εφημερίδας μας.

ΣΥΛΛΥΠΗΤΗΡΙΑ

Τὸ Γενικὸ μας γραμματέα κ. Λεωνίδα Πριμηκύρη, ποῦ ἔχασε τήν καλή του μητέρα Ἑρμιόνη, συλλυπούμεθα θερμότατα καί συμμετέχουμε στό πένθος του.

Τὸ Δ.Σ. τοῦ Συλλόγου τῶν Ἐπάνω - Σουδενιῶν καί τῶν φίλων αὐτοῦ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Συγινιμένοι ἀπὸ τῆς εὐκαιρίας ἐκδηλώσεις στήν ἀγάπη καί συμπαράσταση στό βαρὺ πένθος μας καί τῇ συμμετοχῇ σας στή βαθειὰ ὁδύνη μας, γιὰ τὸ θάνατο τῆς ἀγαπημένης μας μητέρας, ἀδελφῆς καί γιαγιάς.

ΕΡΜΙΟΝΗΣ Ν. ΠΡΙΜΙΚΗΡΗ
Θερμὰ σὰς εὐχαριστοῦμε.

Οἱ Οἰκογένειες
Λεωνίδα Πριμηκύρη
Κων(νου) Πετρινῶ
Μενέλαου Γκολέστη
Γεωργίου Μπένου

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Στόν ἀγαπητόν μας υἱὸν καί ἀδελφόν Στέργιον Ἀθαν. Τσολάκην ἀπὸ τὸ Ἠλιοχώριον Ζαγορίου ποῦ ἔλαβε τὸ πτυχίον τοῦ Πολιτικοῦ Μηχανικοῦ τῆς Πολυτεχνικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, συγχαίρομεν ἐγκαρδίως καί εὐχόμεθα καλὴ σταδιοδρομία.

Οἰκογένεια:
Ἀθαν. Τσολάκη
Βασιλείου Κοντογιάννη
Δημ. Μπασογιάννη

**ΦΙΛΟΠΡΟΟΔΕΤΤΙΚΗ
ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ
ΚΑΛΩΤΑΣ**

Ἀγαπητό μας «ΖΑΓΟΡΙ»:
Με αἰσθήματα ἀγάπης καί ἐκτίμησῆς, ἡ Ἀδελφότητα Καλωτᾶς ἐπικοινωνεῖ μαζί σου.

Τὸ νέο Διοικητικὸ Συμβούλιον τῆς Ἀδελφότητος ποῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ τούς κ.κ. 1) Καραμπάτσα Γεώργιο, Πρόεδρο. 2) Βούρη Ζήση Ἀντ)δρο. 3) Κατσούρα Θεόδωρο Γραμματέα. 4) Βελιόπουλο Ἀλέξανδρο Ταμία. 5) Γραβάνη Φίλιππα ἐπὶ τῶν Δημοσίων σχέσεων. 6) Καραμπάτσα Γαλάτεια Κοσμητόρα καί 7) Κουτσὸ Χαράλαμπο ἐπὶ τῶν Πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων, σοῦ εκφράζει τὸ θαυμασμό του γιὰ τὸ σημαντικό ἔργο ποῦ παρουσιάζεις γενικά πάντω στήν προβληματικὴν τοῦ Ζαγορίου μας καί κάνει τήν εὐχὴν τοῦ νὰ κυκλοφορεῖς πάντα ἀνάμεσά μας, μέ δραματισμούς καί σκέψεις ὑψηλές καί ἀληθεῖς ὅπως οἱ βουνοκορφές κι οἱ ὁμορφές τοῦ τόπου μας.

Με πολλὴ ἀγάπη
Ο Πρόεδρος
Γ. ΚΑΡΑΜΠΑΤΣΑΣ
Ο Γεν. Γραμματέας
Θ. ΚΑΤΣΟΥΡΑΣ

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ

1. Τὴν Τσικνοπέμπτη, ὁ Ἐκπολιτιστικὸς Σύλλογος Φραγκαδιῶν πραγματοποιεῖ τὸν ἐτήσιο ἀποκριατικὸ χορὸ, στό κέντρο Ντάφη.

Παραβρέθηκαν πολλοὶ Φραγκαδιῶτες ποῦ μένουν στό Γιάννενα, καί φίλοι αὐτῶν. Δυστυχῶς τὸ τελευταῖο χιόνι ποῦ ἔπεσε τὴν ἴδια μέρα, ἐμπόδισε πολλοὺς ἀπὸ τὸ χωριὸ μας νὰ παραστούν.

Τὸ κέντρο γέμισε ἀπὸ τούς προσερχομένους, οἱ ὅποιοι μέ μεγάλο κέφι γλῆντησαν καί χορεύσαν ὡς τὰ χαράματα, μέσα σὲ μιά ἀτμόσφαιρα ἐνθουσιασμοῦ καί ἀγάπης.

Εὐχόμαστε, τοῦ χρόνου ὁ χορὸς αὐτὸς νὰ γίνεῖ στό χωριὸ μας καί στό ὑπὸ ἀνέγερσιν ἐντευκτήριον τοῦ Συλλόγου μας.

2. Ἐπίσης μεγάλη κίνησις ἀπὸ κόσμον παρατηρήθηκε κατὰ τὴν τελευταία Κυριακὴ τῶν ἀπόκρεω στό χωριὸ μας. Λόγω τοῦ τριημέρου τῆς ἀργίας, μὰς ἐπισκέφθηκαν πολλοὶ Φραγκαδιῶτες καί φίλοι ἀπὸ Γιάννινα, Ἀθήνα, Θεσ)νίκη κ.λ.π. Τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς, κατὰ τὸ πατρὸς παράδοτον ἔθιμον ἡ νεολαία ἀναψε τὴ φωτιά (ντρασλάκα), γύρω ἀπὸ τὴν ὁποία ἔστησε τὸ χορὸ μέ ἀποκριατικὰ τραγούδια.

3. Προσφορές: Κατὰ τῆς παραπάνω ἐκδηλώσεις προσεφέρθηκαν τὰ παρακάτω χρηματικὰ ποσὰ ἀπὸ Φραγκαδιῶτες καί φίλους γιὰ τὴν ἀποπεράτωση τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ ἐντευκτηρίου τοῦ Συλλόγου.

Γεώργιος Βαρκούκης δρχ. 5.000.
Ἀσημάκης Κόρμπος δρχ. 2.000.
Μάνθος Οἰκονόμου δρχ. 1.500, ἀπὸ 1.000 δρχ. οἱ Ἀθηνᾶ Μπάρακλη καί Ἠλίας Κωτσῶρης, ἀπὸ 500 δρχ. Ἀνδρέας Σαρηγιάννης καί Κων(νος) Ἀποστολίδης.

— Ο Ἰωάννης καί Ἠλέκτρα Καλύβα, πρόσφεραν στό Σύλλογον 1.000 δρχ. εἰς μνήμην τοῦ ἀποβιώσαντος προσφάτως τοῦ Σάββα Παπαχατζόπουλου.

Τούς εὐχαριστοῦμε πολὺ

**ΘΑΝΑΤΟΣ
ΥΠΕΡΑΙΩΝΟΒΙΑΣ**

ΠΕΤΡΑ.— Στῆς 16 Φλεβάρη πέθανε σὲ ηλικία 110 ἐτῶν ἡ σεβασμία ΛΑΜΠΡΩ Β. ΔΙΑΜΑΝΤΗ ποῦ διατηροῦσε τὴν σωματικὴ καί πνευματικὴ υγεία τῆς.

Ἦχηρε καλὴ μητέρα καί ἀπέκτησε 14 παιδιά, (7 κορίτσια 7 ἀγόρια) καί εἶχε τὴν εὐτυχία νὰ χαρεῖ 52 ἐγγόνια, 99 διαγγόνα καί 22 τριεγγόνα.

Ἀπ' αὐτὴ τὴ γενιά τῆς ὑπῆρξαν τὴν Πατρίδα ὡς στρατιῶτες 24 καί ἓνα ἐγγόνι τῆς ἔπαιζε ἥρωικῶς ὑπὲρ πίστεως καί Πατρίδος. Ἡ κηδεὶα τῆς τιμήθηκε ἀπ' ὅλο τὸ χωριὸ. Αἰωνία ἡ μνήμη τῆς.

Ο Ἀνεψιὸς Α.Δ.

**ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ
ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ**

ΔΡΑΧΜΕΣ 2.000

Γκολέτσης Κωνσταντῖνος

ΔΡΑΧΜΕΣ 1.500

Γιαννακ(ς) Ἠλ. Γεώργιος
Ζηκόπουλος Γ. Ἀλέξανδρος

ΔΡΑΧΜΕΣ 1.000

Ἀντωνίου - Κορδελά Κλεώ
Βαλάσης Θωμάς

Βατζιά Σοφία

Βλαστός Κωνσταντῖνος

Δαλκαβούκη Πόπη

Δελακούρας Γεώργιος

Δούνια - Βακόλα Ἀγγελική

Ἐρμανουήλ Εὐάγγελος

Καμινάρης Νικόλαος

Καρατζᾶς Μιχαήλ

Κόκορος Πέτρος

Λαζαρίδης Στ. Ἀθανάσιος

Λαζαρίδης Κωνσταντῖνος

Μίσιος Δημήτριος

Μπένου Νιόβη

Στάρας Γρ. Χαρίλαος

Τζαφέρη Σολ. Ἐλισάβετ

Τζιόβας Ἀρης

Φάφας Δημήτριος

Φραγκούλης Θ. Ὀδυσσεύς

ΔΡΑΧΜΕΣ 700

Ζομπούλης Ἀπόστολος

Νάνος Ἀλέξανδρος

ΔΡΑΧΜΕΣ 600

Στεφοπούλου Β. Καλλιόπη

ΔΡΑΧΜΕΣ 500

Ἀράπαγλου Μιχαήλ

Βακόλα Ὀλγα

Βακάμης Πέτρος

Βαρζώκας Δημήτριος

Βασδέκης Ναπολέων

Βεκιάρης Ἠλίας

Βερτοδούλου Ἀπ. Πηνελόπη

Βλαχόπουλος Βασίλειος

Βουλόδημος Ἀθανάσιος

Βουλόδημος Εὐριπίδης

Γενναδίου Δ. Θάλια

Γιαννακοῦ - Κιτσιου Μένη

Δάλλας Κ. Μιχαήλ

Δούβλης Δημ. Χρυσόστομος

Ζερβοπούλου Σπ. Ἀριστέα

Ζήσης Γ. Χρῆστος

Θάνου Πηνελόπη

Καζαντζή Γ. Γλυκερία

Καντζιά Ἀθηνᾶ

Καραγιάννης Πέτρος

Καφέτας Ἰωάννης

Κοντογιάννη Εὐγενεία

Κουκοράβας Ἀθ. Ἰωάννης

Λαμπρίδου Ρωζάνη

Λένης Κ. Ἀχιλλεὺς

Λένης Σ. Κωνσταντῖνος

Λίγκα Χρυσούλα

Μασαλά Πιπίτσα

Οἰκονόμου Βλάσης

Πανταζῆς Κώστας

Πάντος Ἰωάννης

Παππά Πηνελόπη

Ρίζος Κωνσταντῖνος

Ρίζος Ἰωάννης

Σκλαβενίτου Εὐθαλία

Σκλάβης Ἀδαμάντιος

Σκλάβη Εὐνομία

Στεφανίδης Στέφανος

Τζιάσος Χαρ.